

Uitvoering vaststellingsovereenkomst in de zaak Spijkers

31 oktober 2006, rapport 2006/390

Openbaar rapport

rapportnummer: 2006/390

datum: 31 oktober 2006

Onderzoek uit eigen beweging (artikel 9:26 van de Algemene wet bestuursrecht) naar de uitvoering door het Ministerie van Defensie van de vaststellingsovereenkomst, zoals die op 29 november 2002 is ondertekend door de staatssecretaris van Defensie en door de heer J.J. Spijkers.

Verantwoordelijk bestuursorgaan:

de minister van Defensie.

SAMENVATTING

I. Voorgeschiedenis

Op 14 september 1984 had de heer Spijkers, die op dat moment als maatschappelijk werker in dienst was bij het Ministerie van Defensie, de taak om mevrouw A erover te informeren dat haar echtgenoot die dag was verongelukt tijdens een periodiek onderzoek naar de AP 23-landmijn. Deze gebeurtenis vormde het begin van een jarenlang conflict tussen de heer Spijkers en het Ministerie van Defensie.

Na een groot aantal juridische procedures en een onderzoek van de Nationale ombudsman naar de gang van zaken rond de ongevallen met de AP-23 mijn in 1983 en in 1984¹, en na bemoeienis van de Tweede Kamer, werd KPMG begin 2000 ingeschakeld om de geschillen tussen de heer Spijkers en het ministerie en tussen mevrouw A en het ministerie definitief af te handelen. De toenmalige staatssecretaris van Defensie, de heer Van Hoof, verklaarde op voorhand dat de uitkomst van de werkzaamheden van KPMG voor het ministerie bindend zou zijn. Voor de heer Spijkers en mevrouw A gold die gebondenheid niet. In de zomer van 2002 bracht KPMG advies uit. Onderdeel daarvan vormden vaststellingsovereenkomsten tussen mevrouw A en de Staat der Nederlanden en tussen de heer Spijkers en de Staat der Nederlanden. Juist in de periode dat het adviestraject van KPMG zich in een afrondend stadium bevond, trad er, in verband met een kabinetscrisis, een nieuwe staatssecretaris van Defensie aan, de heer Van der Knaap. Deze staatssecretaris deelde op 29 augustus 2002 aan de Tweede Kamer mee dat hij zich niet gebonden achtte aan het KPMG-advies omdat de daarin opgenomen bewering dat het Ministerie van Defensie zich jegens mevrouw A en de heer Spijkers schuldig had gemaakt aan misleiding volgens de staatssecretaris niet was onderbouwd. De (ongewijzigde) tekst van de overeenkomst met de heer Spijkers werd pas door de staatssecretaris ondertekend na een interpellatiedebat in de Tweede Kamer op 28 november 2002. Bij die gelegenheid liet de Tweede Kamer aan de staatssecretaris weten dat de zaak voor de kamer gesloten zou zijn na ondertekening van de overeenkomst door de staatssecretaris. Ondertekening van de vaststellingsovereenkomst door zowel de heer Spijkers als de staatssecretaris vond plaats op 29 november 2002.

II. Onderzoek Nationale ombudsman

In september 2005, bijna drie jaar na ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, bleek uit berichten in de media van een haperende uitvoering van die overeenkomst. Het gegeven dat de effecten daarvan voor zowel voor de heer Spijkers als voor de overheid schadelijk konden zijn, gaf de Nationale ombudsman aanleiding ter zake een onderzoek in te stellen. Zijn onderzoek was er primair op gericht om de gerezen problemen op korte termijn op te lossen, en droeg daarom in eerste instantie het karakter van een bemiddeling. Toen, na een aantal gesprekken met alle direct betrokkenen, duidelijk werd dat de bemiddeling door de Nationale ombudsman niet binnen afzienbare tijd zou leiden

¹ Openbaar rapport 99/175 van 19 april 1999; www.nationaleombudsman.nl/grote-onderzoeken/onderzoek-gang-van-zaken-rond-ongevallen-met-landmijnen.

tot een oplossing van de geschilpunten, heeft de Nationale ombudsman besloten zijn bemiddeling te beëindigen en het onderzoek schriftelijk voort te zetten.

III. Beoordeling

De Nationale ombudsman heeft de stand van zaken rond de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst (VO) beschreven en heeft aan de hand van een aantal relevante behoorlijkheidsvereisten² beoordeeld of het ministerie ten aanzien van de verschillende onderdelen van die overeenkomst al dan niet behoorlijk heeft gehandeld. Daarbij gaat het zowel om acties richting de heer Spijkers als om acties in de richting van drie advocaten en een arts van de heer Spijkers. Daarnaast is aandacht besteed aan de kwestie rond de uitbetaling van wachtgeld aan de heer Spijkers. De stand van zaken en de conclusies ten aanzien van de afzonderlijk beoordeelde elementen zijn weergegeven in het volgende overzicht.

Elementen VO	Afgewikkeld	Beoordeling Nationale ombudsman
Excuusbrief	november 2002	+
Koninklijke onderscheiding	november 2003	+/-
Financiële genoegdoening	december 2002	+
Belastinggarantie	juni 2006	+
Declaratie mr. B	niet	+
Declaratie arts E	niet	+
Administratieve rectificatie	niet	+/-
Declaraties mrs. C en D	deels 2003, deels niet	+
Wachtgeldkwestie	niet	+

+ = behoorlijk

+/- = deels behoorlijk en deels niet behoorlijk, vanwege strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking

Het Ministerie van Defensie heeft de vaststellingsovereenkomst al met al behoorlijk uitgevoerd. Alleen de informatieverstrekking over de Koninklijke onderscheiding en over de administratieve rectificatie heeft te wensen overgelaten.

IV. Ter afsluiting

In een afsluitende paragraaf stelt de Nationale ombudsman vast dat bijna vier jaar na de ondertekening van de overeenkomst die als doel had “de zaak Spijkers” definitief te kunnen afsluiten, die zaak nog steeds niet de wereld uit is. Die overeenkomst en de gang van zaken rond de ondertekening vormden juist het beginpunt van een voortgezette strijd, van juridische en politieke incidenten en vormde de bron voor verhalen in de

² In het bijzonder is getoetst aan de vereisten van voortvarendheid, van actieve en adequate informatieverstrekking, van rechtszekerheid alsmede aan het redelijkheidsvereiste.

media. De voortgezette strijd van de heer Spijkers na de totstandkoming van de vaststellingsovereenkomst kan worden gezien als een strijd tegen de Staat die in de ogen van de heer Spijkers bijdraagt aan het aan de kaak stellen van voortdurende misstanden. Daarmee wordt ook zijn rol als klokkenluider gemarkeerd.

De Nationale ombudsman hoopt met zijn rapport te hebben bereikt dat een antwoord is gekomen op de vraag naar het steeds maar voortduren van deze zaak, ook nadat er een vaststellingsovereenkomst was getekend. Ten slotte wijst hij erop dat verschillende knelpunten bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst zijn te herleiden tot aspecten van die overeenkomst die wellicht ook op andere wijze geregeld hadden kunnen worden. Hij vraagt in dat verband aandacht voor enkele concrete punten, namelijk de noodzakelijke precisie van de tekst van een vaststellingsovereenkomst, het belang van het noemen van de termijn waarbinnen onderdelen van zo'n overeenkomst moeten zijn afgewikkeld alsmede een zodanige regeling van alle punten dat de andere partij niet zal worden betrokken in geschillen tussen verschillende onderdelen van de Staat.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	6
ONDERZOEK.....	14
BEVINDINGEN EN BEOORDELING	15
Leeswijzer	15
I Strekking vaststellingsovereenkomst	15
II Vrijwaringsbepaling	16
III Relevante beoordelingscriteria.....	16
IV De verschillende onderdelen van de vaststellingsovereenkomst	17
A. <i>Excusbrief (artikel 1.1 VO)</i>	17
B. <i>Koninklijke onderscheiding (artikel 1.1 VO)</i>	20
C. <i>Financiële genoegdoening/belastinggarantie (artikelen 1.3, 6 en 9 VO)</i> ...	28
D. <i>Declaratie mr. B (artikel 4 VO)</i>	34
E. <i>Declaratie arts E (artikel 4 VO)</i>	37
F. <i>Administratieve rectificatie (artikel 7 VO)</i>	45
G. <i>Declaratie mrs. C en D (artikel 8 VO)</i>	56
H. <i>Wachtgeld</i>	60
TER AFSLUITING	61
CONCLUSIE	64
AANDACHTSPUNTEN	64
BIJLAGEN	65

INLEIDING

Dit rapport gaat over “de zaak Spijkers”, een zaak waaraan in de media al veel aandacht is besteed. Anders dan in de meeste publicaties gaat het in dit rapport niet om de vraag of de heer Spijkers in verband met zijn rol als maatschappelijk werker bij het Ministerie van Defensie of in zijn rol als klokkenluider onrecht is aangedaan door dat ministerie. Naar aanleiding van die gebeurtenissen is er tussen het Ministerie van Defensie en de heer Spijkers overlegd en is er een vaststellingsovereenkomst door beide partijen getekend. De Nationale ombudsman heeft de vaststellingsovereenkomst tussen de Staat der Nederlanden en de heer Spijkers als vertrekpunt genomen van zijn onderzoek. Met de ondertekening van die overeenkomst trad een nieuwe situatie in. Dit rapport gaat over de wijze waarop het Ministerie van Defensie uitvoering heeft gegeven aan die overeenkomst. Om een goed beeld te krijgen van de gehele zaak, is enige achtergrondkennis echter onmisbaar. Daartoe dient de volgende paragraaf. In de paragrafen die daarna komen, geeft de Nationale ombudsman aan waarom hij deze zaak heeft opgepakt en waarom hij zijn poging de zaak via bemiddeling op te lossen heeft moeten staken.

1. Voorgeschiedenis

In 1983 en in 1984 vonden er binnen de organisatie van het Ministerie van Defensie twee ernstige ongevallen plaats met de AP-23 mijn, een Anti Personeelsmijn. Bij het ongeval in 1983 ontplofte in een leslokaal van de legerplaats bij Oldebroek een AP-23 mijn. Als gevolg daarvan kwamen zeven militairen om het leven en raakten negen militairen gewond. Het tweede ongeval gebeurde op 14 september 1984, tijdens een periodiek onderzoek naar de AP-23 mijn in het Artillerie Schietkamp te Oldebroek. Een AP-23 mijn werd van afstand afgezet, maar ontplofte aanvankelijk niet. De mijn explodeerde echter alsnog nadat zij door de beproevingsleider, de heer A, was benaderd. De heer A kwam hierbij om het leven.

Op verzoek van de vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer is de Nationale ombudsman in mei 1998 een onderzoek begonnen naar de gang van zaken rond die twee ongevallen. De Nationale ombudsman sloot zijn onderzoek op 19 april 1999 af met een openbaar rapport.³ In dit rapport oordeelde de Nationale ombudsman kritisch over onder andere het feit dat de minister tot in 1997 het standpunt had ingenomen dat de handelwijze van de in 1984 verongelukte beproevingsleider mede-oorzaak was van het ongeval en over de wijze waarop het Ministerie van Defensie was omgegaan met de weduwe van de heer A.

De heer Spijkers was in 1984 als maatschappelijk werker in dienst van het Ministerie van Defensie. Hij werd aangewezen voor de begeleiding van mevrouw A. De heer Spijkers kreeg een conflict met zijn werkgever en hij werd per 1 oktober 1993 eervol ontslagen, onder gelijktijdige toekenning van een maandelijkse uitkering. In de media is uitvoerig

³ Openbaar rapport 99/175 van 19 april 1999; www.nationaleombudsman.nl/rapporten/grote-onderzoeken/onderzoek-gang-van-zaken-rond-ongevallen-met-landmijnen.

aandacht besteed aan de rol van de heer Spijkers bij het boven tafel krijgen van de feiten rond de AP-23 mijnen en aan het arbeidsrechtelijk geschil dat is ontstaan tussen hem en het ministerie. De wijze waarop het ministerie zich heeft opgesteld tegenover de heer Spijkers is geen onderwerp geweest van het onderzoek van de Nationale ombudsman naar de gang van zaken rond de landmijnen. Reden daarvoor is dat het bedoelde arbeidsrechtelijke geschil is voorgelegd aan de rechter en dat de Centrale Raad van Beroep daarin, op 16 oktober 1997, in hoogste instantie uitspraak heeft gedaan. De beoordeling van de Nationale ombudsman is op grond van de wet gebonden aan de inhoud van die uitspraak.

Naar aanleiding van het rapport van de Nationale ombudsman van 19 april 1999 liet de staatssecretaris van Defensie bij brief van 7 mei 1999 aan de Voorzitter van de vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer onder meer weten dat hij inmiddels de overlevenden en de nabestaanden van de slachtoffers van beide ongevallen had benaderd en dat met hen zou worden besproken op welke wijze het Ministerie van Defensie aan hen hulp en bijstand kon verlenen. Ook de schadeafwikkeling zou daarbij opnieuw worden gezien. Bij zijn verdere handelen jegens de overlevenden en de nabestaanden zou de staatssecretaris het rapport van de Nationale ombudsman als uitgangspunt nemen. Ook wees de staatssecretaris er in zijn brief op dat het rapport van de Nationale ombudsman nog eens onderstreepte dat de werkwijze bij Defensie, met name op het punt van slagvaardigheid en communicatie, belangrijke verbeteringen nodig had.

Op 27 mei 1999 voerde de staatssecretaris overleg met de vaste Commissie voor Defensie over het rapport van de Nationale ombudsman en over zijn hiervoor genoemde brief van 7 mei 1999. Bij deze gelegenheid erkende de staatssecretaris de door de Nationale ombudsman gesignaleerde fouten.

Op advies van de Nationale ombudsman heeft het Ministerie van Defensie, in overleg met mevrouw A en de heer Spijkers, een onafhankelijke derde ingeschakeld om de geschillen tussen mevrouw A en het ministerie en tussen de heer Spijkers en het ministerie definitief af te handelen. In maart 2000 werd daartoe een contract getekend met KPMG. De formele opdrachtgevers waren het Ministerie van Defensie, mevrouw A en de heer Spijkers. In een brief daarover aan de Voorzitter van de vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer d.d. 21 maart 2000 stelde de toenmalige staatssecretaris van Defensie het volgende:

“...KPMG heeft zich bereid verklaard op basis van de door ons geformuleerde opdracht een advies te geven ter oplossing van de al zo lang slepende conflicten. Defensie is bereid op voorhand de uitkomsten van dit advies als bindend te accepteren. Voor zowel mevrouw A als de heer Spijkers wordt uitspraak gedaan met behoud van alle rechten. Het staat KPMG vrij voor het onderzoek zijn eigen werkzaamheden in te richten. Defensie zal de onderzoekskosten van KPMG dragen...”

Op 4 juli 2002 deelde de (toenmalige) staatssecretaris van Defensie op verzoek van de vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer het volgende mee aan de voorzitter van die commissie:

“...Momenteel wordt door KPMG nog aan deze opdracht (van maart 2000; N.o.) gewerkt. Ik verwacht echter dat KPMG binnenkort een advies zal uitbrengen. Zoals ik in genoemde brief ook reeds vermeldde, zijn de uitkomsten van dit advies voor Defensie bindend, terwijl voor zowel mevrouw A als de heer Spijkers uitspraak wordt gedaan met behoud van alle rechten...”

Op 10 juli 2002 bracht KPMG advies uit. Nadat mevrouw A en de heer Spijkers hadden laten weten akkoord te kunnen gaan met het advies, deelde de – op 22 juli 2002 beëdigde – staatssecretaris van Defensie aan de Tweede Kamer mee dat dit niet voor hem gold. Zijn brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer d.d. 29 augustus 2002 luidt als volgt:

“...In navolging van de brief van mijn ambtsvoorganger d.d. 4 juli jl. (...) en onder verwijzing naar zijn brief van 21 maart 2000 (...) moet ik u tot mijn spijt mededelen dat ik mij niet gebonden acht aan het advies, dat op 10 juli j.l. door KPMG is uitgebracht.

Op 23 juli jl., daags na mijn beëdiging, lieten de advocaten van mevrouw A en de heer Spijkers mij weten dat hun cliënten - zij het niet van harte - akkoord konden gaan met het door KPMG gegeven advies, hoewel het adviestraject op onderdelen nog niet geheel was voltooid.

Naar aanleiding van de formulering van het uiterst korte advies hebben de minister van Defensie en ondergetekende KPMG uitgenodigd voor een mondelinge toelichting. In dat gesprek, dat plaatsvond op 1 augustus jl., is KPMG met name gevraagd de van die zijde gebruikte ernstige en zwaarwegende term "misleiding", waaraan Defensie zich zou hebben schuldig gemaakt, te onderbouwen, mede omdat deze kwalificatie, volgens KPMG, van belang zou zijn voor de hoogte van de door KPMG geadviseerde financiële genoegdoeningen. KPMG zegde toe dit op korte termijn te zullen doen. Echter, op 27 augustus jl. liet KPMG mij weten die onderbouwing niet te zullen geven.

Nu iedere onderbouwing ontbreekt, heb ik KPMG heden laten weten dat ik nu helaas gedwongen ben mij niet aan dit advies gebonden te achten. Immers, in redelijkheid kan van mij - mede gelet op de door mij af te leggen verantwoording aan u en de Algemene Rekenkamer en eventueel door mij te nemen maatregelen - niet verwacht worden dat ik gevolg geef aan een advies, waarin centraal staat dat er sprake zou zijn van misleiding door medewerkers van mijn ministerie, zonder dat ik daarvoor enige onderbouwing heb gekregen.

Omdat, zoals KPMG stelt, de kwalificatie "misleiding" van belang is voor de hoogte van de financiële genoegdoeningen en alle elementen van het advies onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, ontvalt voor mij de basis aan het hele advies in al zijn elementen.

Ik heb veel waardering voor de persoonlijke inzet van mijn voorganger, om - gedurende zijn gehele ambtsperiode - tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te komen.

Het door hem gekozen traject getuigt van de oprechte wil van Defensie mevrouw A en de heer Spijkers genoegdoening te geven. Net als mijn ambtsvoorganger hecht ook ik hier groot belang aan en ben ook ik zeer gemotiveerd dit al veel te lang slepende conflict te beëindigen. Echter, omdat de onderbouwing ontbreekt, moet ik helaas concluderen dat ik op basis van het op 10 juli uitgebrachte advies deze kwestie nu niet tot een goed einde kan brengen. Niettemin heb ik heden aan de advocaten van mevrouw A en de heer Spijkers laten weten dat bij mij bereidheid bestaat om overleg te voeren over het alsnog treffen van een regeling in der minne. Dat lijkt mij in het belang van alle partijen.

Over relevante ontwikkelingen terzake zal ik u nader informeren..."

In vervolg op zijn brief van 29 augustus 2002 informeerde de staatssecretaris van Defensie de Voorzitter van de Tweede Kamer bij brief van 8 november 2002 als volgt:

"...Met mijn brief van 29 augustus 2002 heb ik u geïnformeerd over het advies van KPMG in de zaak A en Spijkers. Na het verschijnen van het rapport van de Nationale ombudsman in 1999 heeft mijn ambtsvoorganger een proces gestart om met inschakeling van een onafhankelijke derde tot een minnelijke regeling te komen met de nabestaanden van de heer A.

Op uitdrukkelijk verzoek van uw Kamer heeft mijn ambtsvoorganger daarbij tevens de rol van de heer Spijkers betrokken. Dit hoewel de Nationale ombudsman daar geen onderzoek naar had gedaan en er reeds een uitspraak in hoogste instantie was gegeven door de Centrale Raad van Beroep in het geschil tussen Defensie en de heer Spijkers.

Mijn voorganger heeft langdurig en met grote inzet getracht om met inschakeling van KPMG als adviseur tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te komen.

Zoals ik in mijn brief van 29 augustus 2002 aan u heb gemeld, zag ik mij bij mijn aantreden na het uitbrengen van het advies door KPMG genoodzaakt mij niet aan het advies gebonden te achten. Dit omdat ik in redelijkheid geen gevolg kon geven aan een advies waarin centraal staat dat er sprake zou zijn van misleiding (tot heden) door medewerkers van mijn ministerie zonder dat ik daarvoor de noodzakelijke onderbouwing heb gekregen. Ook op mijn nadrukkelijk verzoek is door KPMG aan mij geen enkele onderbouwing gegeven. Gelet op de door mij af te leggen rekenschap acht ik een dergelijke onderbouwing onontbeerlijk.

In navolging van de pogingen van mijn voorganger heb ik de Landsadvocaat daarna opdracht gegeven overleg te starten met de advocaten van de nabestaanden van de heer A en de heer Spijkers teneinde alsnog tot een regeling in der minne te komen. Dit was naar mijn opvatting in het belang van alle partijen.

Basis voor dat overleg bleef het advies van KPMG. Na langdurig overleg werd besloten uit dat advies de passage over misleiding en een voordacht voor een Koninklijke

Onderscheiding te schrappen. Het schikkingsbedrag voorgesteld door KPMG t.w. € 1 600 000 (...) voor de heer Spijkers (...) bleef onaangetast. Dit heeft er toe geleid dat er recent een minnelijke regeling tot stand is gekomen tussen defensie en mevrouw A en haar kinderen. Hiermee is gelukkig een einde gekomen aan dit langdurige geschil.

In het overleg met de advocaten van de heer Spijkers is door de Landsadvocaat aan de heer Spijkers nog een extra termijn gegeven om in te gaan op het aanbod van Defensie voor een minnelijke regeling. Daarbij is bovendien op verzoek van de advocaten van de heer Spijkers een aantal aanvullende vragen beantwoord.

Tot mijn spijt heb ik moeten constateren dat de heer Spijkers, ondanks alle pogingen daartoe van Defensie, niet bereid is geweest dit aanbod voor minnelijke regeling te aanvaarden. Ik ben van opvatting dat door Defensie, binnen het redelijke alles in het werk is gesteld om tot een oplossing te komen.”

Op initiatief van het Kamerlid Van Velzen van de SP-fractie vond op 28 november 2002 een interpellatiedebat plaats in de Tweede Kamer over de zaak A/Spijkers.

Bij deze gelegenheid verklaarde de staatssecretaris zich bereid het advies van KPMG in de zaak Spijkers alsnog over te nemen. Hij plaatste daarbij wel een kanttekening:

“...Zoals gezegd: ik was en ben bereid om het advies van KPMG te aanvaarden, mits de term “misleiding” van een onderbouwing zou worden voorzien. Indien de Kamer nu vindt dat ik het advies moet aanvaarden en de door KPMG opgestelde overeenkomst moet ondertekenen, zonder dat die onderbouwing is geleverd, ben ik daartoe bereid. Ik teken daar wel bij aan dat van mij dan niet kan worden verwacht dat ik inhoudelijk rekenschap kan afleggen over deze kwalificatie, noch dat ik eventueel noodzakelijke stappen daarop kan nemen...”

Naar aanleiding van een motie, ingediend door Kamerlid Van Velzen, waarin de regering werd verzocht het advies van KPMG onverkort en zo spoedig mogelijk uit te voeren, deelde de staatssecretaris het volgende mee:

“...Wij kunnen met elkaar vaststellen dat het woord “misleiding” gewoon een integraal onderdeel vormt van het advies en dat dit woord ook door de Kamer wordt gedragen. Ik heb ook begrepen dat dit betekent dat ik het erken, maar dat het voor mij heel moeilijk is om maatregelen met betrekking tot het verleden te nemen.

(...)

Ik doe een klemmend beroep op de Kamer om met mij vast te stellen dat deze overeenkomst bindend is. Wat mij betreft wordt die vanmiddag nog getekend. De motie is dan niet nodig. Wij nemen het initiatief om tot een vergelijk te komen en af te ronden wat daar staat.

(...)

Ik wil de heer Spijkers geven waar hij recht op heeft, maar ik hoop dat wij nu met elkaar kunnen vaststellen dat het dossier is gesloten en dat wij de blik vanaf nu op de toekomst kunnen richten...”

In reactie hierop deelde bedoeld Kamerlid mee haar motie aan te houden tot de ondertekening van de overeenkomst, en die motie in te trekken na die ondertekening.

Op de dag na dit debat ondertekenden de heer Spijkers en de staatssecretaris van Defensie de vaststellingsovereenkomst, zoals die door KPMG was opgesteld.⁴

2. Aanleiding bemoeienis Nationale ombudsman

Eind september 2005 verschenen in de media berichten dat “de zaak Spijkers” nog steeds niet was opgelost. De directe aanleiding voor deze berichtgeving was het gegeven dat aan de heer Spijkers op 23 september 2005 een belastingaanslag van ca. € 900.000 was opgelegd. Een lid van de SP-fractie in de Tweede Kamer sprak van “pure treiterij” door het Ministerie van Defensie. In verschillende berichten werd er ook op gewezen dat de administratieve rectificatie nog steeds niet was afgerond.

Deze berichtgeving in de media gaf de Nationale ombudsman aanleiding om te interveniëren. Nadat bij zowel de staatssecretaris van Defensie als bij de heer Spijkers was nagegaan of de bereidheid bestond mee te werken aan een bemiddeling door de Nationale ombudsman en nadat beiden daar positief op hadden gereageerd, maakte de Nationale ombudsman op 20 oktober 2005 een formeel begin aan zijn bemoeienis met “de zaak Spijkers”. In een brief van die datum aan de minister van Defensie stelde de Nationale ombudsman het volgende:

“...De afgelopen periode is in de media aandacht besteed aan “de zaak Spijkers”. Uit de verschillende bronnen kan worden opgemaakt dat sprake is van een haperende uitvoering van de vaststellingsovereenkomst, zoals die op 29 november 2002 is ondertekend door de staatssecretaris van Defensie en door de heer Spijkers. De effecten van deze haperende uitvoering kunnen zowel voor de overheid als voor de betrokken burger schadelijk zijn. Dit vormt reden voor het besluit van de Nationale ombudsman om, met gebruikmaking van de bevoegdheid tot onderzoek uit eigen beweging (artikel 9:26 van de Awb), ter zake een onderzoek te beginnen.

Het onderzoek zal zich richten op de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst tussen de heer Spijkers en de Staat der Nederlanden van 29 november 2002, en op eventuele verdere belemmeringen voor een definitieve beëindiging van het geschil tussen het Ministerie van Defensie en de heer Spijkers. Daarbij zal ook aandacht worden besteed aan de uitbetaling van wachtgeld aan de heer Spijkers over de periode van 1 oktober 1993 tot juli 1996 en de periode vanaf september 1998.

Mijn onderzoek is er primair op gericht de gerezen problemen op korte termijn op te lossen. In verband daarmee stel ik mij voor deze aangelegenheid op korte termijn in een persoonlijk onderhoud met u en/of de staatssecretaris te bespreken...”

⁴ Gezien de aard van de zaak is de tekst van de vaststellingsovereenkomst integraal opgenomen in de bijlagen.

3. Bemiddeling door de Nationale ombudsman

In het kader van zijn bemiddeling heeft de Nationale ombudsman een aantal gesprekken gevoerd met de direct betrokkenen.

Op 2 november 2005 sprak de Nationale ombudsman met de staatssecretaris van Defensie en de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie, en in vervolg daarop op 9 november 2005 met de hoofddirecteur personeel van het Ministerie van Defensie en met de advocaat van dat ministerie.

Het eerste gesprek tussen de Nationale ombudsman en de heer Spijkers vond plaats op 7 november 2005. De Nationale ombudsman voerde op 22 november 2005 een vervolgesprek onder vier ogen met de heer Spijkers.

Op 1 december 2005 sprak de Nationale ombudsman eerst met de arts E en vervolgens met deze arts en de heer Spijkers gezamenlijk.

Op 23 maart 2006 voerde de Nationale ombudsman een gesprek met de heer Spijkers, de arts E en de advocaat mr. C.

Deze gesprekken hadden onder meer als doel om te inventariseren welke belemmeringen er nog bestonden voor een definitieve afwikkeling van “de zaak Spijkers”, om na te gaan wat er voor nodig was om deze belemmeringen op te heffen, en om tot een daadwerkelijke oplossing van de nog bestaande problemen te komen.

Naast deze persoonlijke gesprekken is in de periode van eind oktober 2005 tot juni 2006 regelmatig telefonisch contact geweest tussen het Bureau Nationale ombudsman en de heer Spijkers, de advocaat C, de hoofddirecteur personeel van het Ministerie van Defensie en de advocaat van dat ministerie.

In verband met de belastingkwestie heeft de Nationale ombudsman in november 2005 telefonisch overleg gevoerd met de staatssecretaris van Financiën. De staatssecretaris deed bij die gelegenheid de toezegging alle medewerking te zullen verlenen op het punt van de belastingkwestie. Ter verkrijging van een beeld van het proces van de administratieve rectificatie heeft de Nationale ombudsman op 1 december 2005 gesproken met een medewerker van Deloitte.

4. Van bemiddeling naar schriftelijk onderzoek

Na een aantal gesprekken werd duidelijk dat de bemiddeling door de Nationale ombudsman niet binnen afzienbare tijd zou leiden tot een oplossing van de geschilpunten. De advocaat van de heer Spijkers gaf in een brief van 18 mei 2006 aan dat de heer Spijkers graag eerst – ondubbelzinnig en op schrift – van het Ministerie van Defensie bevestigd wilde hebben dat het ministerie erkent dat het ernstig tekort is geschoten in de afhandeling na het sluiten van de vaststellingsovereenkomst en dat het in verband daarmee bereid is gevolgschade te betalen, zowel materieel als immaterieel, alvorens de heer Spijkers nog specifiek zal ingaan op een mogelijke afronding van het opnieuw gerezen geschil. De Nationale ombudsman heeft bedoelde wens van de heer Spijkers voorgelegd aan het Ministerie van Defensie. De secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie

deelde op 8 juni 2006 aan de Nationale ombudsman mee dat het ministerie niet bereid was in te gaan op de door de heer Spijkers gestelde voorwaarden.

In verband met de daardoor ontstane situatie heeft de Nationale ombudsman besloten zijn bemiddeling te beëindigen en het onderzoek schriftelijk voort te zetten. In juni 2006 heeft de ombudsman zowel de minister als de heer Spijkers daarover geïnformeerd⁵.

5. Reikwijdte onderzoek

Het onderzoek is primair gericht op de wijze waarop het Ministerie van Defensie vanaf de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst op 29 november 2002 tot aan het moment waarop de Nationale ombudsman zijn bemiddeling is begonnen (20 oktober 2005) uitvoering heeft gegeven aan die overeenkomst. Om een compleet beeld te geven, zijn ook de relevante gebeurtenissen van latere datum in het onderzoek meegenomen. De beoordeling door de Nationale ombudsman betreft in beginsel de periode van 29 november 2002 tot 20 oktober 2005.

⁵ Opgenomen in de bijlagen.

ONDERZOEK

Tijdens de periode van bemiddeling heeft de Nationale ombudsman van de zijde van het Ministerie van Defensie en van de heer Spijkers een grote hoeveelheid schriftelijke informatie ontvangen. Nadat de Nationale ombudsman in juni 2006 aan betrokkenen had meegedeeld dat hij de bemiddeling had beëindigd en dat hij het onderzoek schriftelijk zou voortzetten, is bij brief van 25 juli 2006 een aantal concrete vragen voorgelegd aan de minister van Defensie. De secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie beantwoordde deze vragen op 18 augustus 2006. Daarnaast is telefonisch informatie ingewonnen bij een voormalige advocaat van de heer Spijkers, mr. B. De Nationale ombudsman heeft voorts contact gehad met KPMG om een gesprek te kunnen voeren met de medewerker van KPMG die de tekst van de vaststellingsovereenkomst heeft opgesteld. Omdat deze medewerker volgens KPMG met alle betrokken partijen had afgesproken ter zake van zijn activiteiten in deze kwestie vertrouwelijkheid in acht te nemen, heeft de Nationale ombudsman hem niet in zijn onderzoek kunnen betrekken.

Het resultaat van het onderzoek werd op 29 september 2006 als verslag van bevindingen gestuurd aan de minister van Defensie, de heer Spijkers, de arts E en de advocaten B en C.

De secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie reageerde bij brief van 13 oktober 2006 op het verslag van bevindingen. De heer Spijkers reageerde, mede namens arts E, bij schrijven van 15 oktober 2006. Deze reacties gaven aanleiding het verslag op enkele punten aan te passen.

BEVINDINGEN EN BEOORDELING

Leeswijzer

De verschillende onderdelen van de vaststellingsovereenkomst (VO) worden hierna een voor een behandeld. Daarbij wordt steeds beschreven op welke wijze het ministerie uitvoering heeft gegeven aan het betreffende onderdeel, tot aan de start van de bemiddeling door de Nationale ombudsman. Voor zover zich daarna relevante ontwikkelingen hebben voorgedaan, is daaraan eveneens aandacht besteed. De bevindingen worden steeds, per onderdeel, gevolgd door een beoordeling waarin de Nationale ombudsman de handelwijze van het ministerie toetst aan relevante behoorlijkheidsvereisten.

Na de behandeling van de vaststellingsovereenkomst volgen een korte beschrijving en een beoordeling van de wachtgeldkwestie.

Ter introductie op de feitelijke beoordeling van de verschillende onderdelen besteedt de Nationale ombudsman in de volgende paragrafen eerst in algemene zin aandacht aan de strekking van de vaststellingsovereenkomst en aan de vrijwaringsbepaling die in de overeenkomst is opgenomen. Ook staat hij stil bij de vraag welke vereisten van behoorlijkheid bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst in het bijzonder een rol spelen.

I **Strekking vaststellingsovereenkomst**

De vaststellingsovereenkomst tussen de heer Spijkers en de Staat der Nederlanden bevat een regeling ter oplossing van de bestaande geschillen. Door ondertekening daarvan, op 29 november 2002, hebben beide partijen verklaard zich gebonden te achten aan de inhoud van die overeenkomst. De overeenkomst bevat een aantal algemene uitgangspunten. Zo is daarin aangegeven dat de staatssecretaris en de heer Spijkers met de ondertekening daarvan hebben besloten de geschillen en de onzekerheden omtrent hetgeen rechtens tussen het geldt, te beëindigen. Verder staat in de overeenkomst dat de staatssecretaris en de heer Spijkers na betaling van de in de overeenkomst vastgelegde financiële genoegdoening, in verband met de naar aanleiding van het ongeval in 1984 ontstane geschillen niets meer van elkaar te vorderen hebben en dat zij elkaar over en weer finale kwijting verlenen. Voorts hebben zij door ondertekening verklaard zich ervan bewust te zijn dat in de vaststelling van de overeenkomst alle goede en kwade kansen zijn verdisconteerd. Daarnaast is van belang dat de staatssecretaris en de heer Spijkers door de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst zijn overeengekomen de geschillen te beëindigen en zich om die reden over en weer te zullen onthouden van publiciteit of activiteiten die de ander in diskrediet zouden kunnen brengen. Uit dit alles blijkt dat het de intentie was de kwestie met de vaststellingsovereenkomst definitief af te wikkelen. Na uitvoering van de verschillende bepalingen van de overeenkomst zou “de zaak Spijkers” definitief als afgewikkeld kunnen worden beschouwd. In deze BEOORDELING gaat de Nationale ombudsman na in hoeverre het Ministerie van Defensie bij de uitvoering van die bepalingen heeft gehandeld in overeenstemming met de relevante vereisten van behoorlijkheid.

II Vrijwaringsbepaling

De vaststellingsovereenkomst regelt de positie tussen de Staat en de heer Spijkers. In artikel 4 van de overeenkomst is uitdrukkelijk vastgelegd dat de Staat met het sluiten van de overeenkomst niet de eventuele rechten van derden wenst te erkennen. In ditzelfde artikel heeft de Staat de heer Spijkers gevrijwaard voor vorderingen van derden die hun oorsprong vinden vóór de datum van ondertekening van de overeenkomst en die verband houden met het ongeval van de heer A en de wijze waarop de Staat de heer Spijkers nadien heeft bejegend. Vanwege de samenhang met de kwesties die de heer Spijkers persoonlijk betreffen en omwille van de volledigheid heeft de Nationale ombudsman, ondanks deze vrijwaringsbepaling, besloten ook de vorderingen die de heer Spijkers niet persoonlijk regaderen in zijn onderzoek te betrekken. Concreet gaat het om de vorderingen van de advocaten B, C en D, en om de vordering van arts E.

III Relevante beoordelingscriteria

De totstandkoming van de vaststellingsovereenkomst heeft veel tijd gekost en pas na tussenkomst van de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris de overeenkomst met de heer Spijkers ondertekend. Met die ondertekening was de zaak nog niet ten einde. Immers, de verschillende bepalingen van die overeenkomst dienden nog te worden uitgevoerd. Voor de Nationale ombudsman is de inhoud van de vaststellingsovereenkomst een gegeven. Van meet af aan was wel duidelijk dat die overeenkomst nogal wat vragen en interpretatiekwesties zou meebrengen, en dat partijen ook na november 2002 nog geruime tijd met elkaar te maken zouden hebben. In het licht van het streven de zaak definitief te beëindigen, betekent dit dat van beide partijen mocht worden verwacht dat zij zich ten aanzien van de uitvoering van de bepalingen van de vaststellingsovereenkomst soepel zouden opstellen en dat zij acties die tot een nieuwe escalatie zouden kunnen leiden, achterwege zouden laten. Omdat de Nationale ombudsman de taak heeft gedragingen van bestuursorganen te beoordelen, beperkt zijn beoordeling zich tot de handelwijze van het Ministerie van Defensie.

Om de zaken zo spoedig mogelijk definitief te kunnen beëindigen, was vooral een voortvarende aanpak door het ministerie van belang. Elke vertraging in de uitvoering zou immers aanleiding kunnen geven voor nieuwe ergernissen. Dit betekent dat het Ministerie van Defensie de uit de overeenkomst voortvloeiende actiepunten slagvaardig en met voldoende snelheid diende af te handelen.

Daarnaast was het van belang dat het ministerie de heer Spijkers tijdens de uitvoering van de verschillende punten uit de overeenkomst zou informeren over relevante acties, zodat hij goed op de hoogte was van de stand van zaken rond de afwikkeling van de overeenkomst. Uiteraard mocht van het ministerie worden verwacht dat ook de informatieverstrekking over de zaak Spijkers aan de Tweede Kamer correct was.

Ten slotte was het – vanzelfsprekend – van belang dat het ministerie bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst recht deed aan de inhoud en de strekking van de bepalingen van die overeenkomst. De heer Spijkers, maar ook de andere betrokkenen,

moest erop kunnen vertrouwen dat het ministerie de afspraken die waren neergelegd in de overeenkomst zou nakomen.

Dit betekent dat in het bijzonder de *vereisten van voortvarendheid, van actieve en adequate informatieverstrekking alsmede van rechtszekerheid* bij de uitvoering van de overeenkomst door het ministerie van belang waren.

Voor zover de tekst van de overeenkomst ruimte gaf voor interpretatie, mocht van het ministerie worden verlangd dat het de het geding zijnde belangen tegen elkaar zou afwegen en dat de uitkomst van die afweging niet onredelijk mocht zijn. In zoverre speelt ook het *redelijkheidsvereiste* een belangrijke rol.

Bij de beoordeling van de wijze waarop het ministerie uitvoering heeft gegeven aan de verschillende punten van de vaststellingsovereenkomst, zal de Nationale ombudsman met name toetsen aan deze vier behoorlijkheidsvereisten. Deze beoordeling staat in de volgende paragrafen. In dat verband is nog het volgende van belang. Het ministerie heeft een advocaat ingeschakeld voor de uitvoering van een aantal bepalingen van de vaststellingsovereenkomst en voor de communicatie met de heer Spijkers en zijn advocaten. Voor zover deze advocaat namens het ministerie is opgetreden, betreft de Nationale ombudsman zijn handelwijze in de beoordeling en merkt hij die aan als een gedraging van het ministerie.

IV De verschillende onderdelen van de vaststellingsovereenkomst

A. *Excuusbrief (artikel 1.1 VO)*

Bevindingen

Op de dag van de ondertekening van de VO overhandigde de staatssecretaris aan de heer Spijkers een brief met de volgende inhoud:

“Zeer geachte heer Spijkers,

Zonder overdrijving en twijfel kan worden gesteld dat het ongeluk met de AP-23 mijn op 14 september 1984, tengevolge waarvan de heer A het leven verloor, omvangrijke en diep ingrijpende gevolgen heeft gehad. Die gevolgen betreffen in de eerste plaats natuurlijk het leed van het verlies van echtgenoot en vader voor mevrouw A en haar kinderen. Maar ook voor u, door uw positie als bedrijfsmaatschappelijk werker nauw bij het getroffen gezin betrokken, had het ongeval bijzondere ingrijpende en emotionele gevolgen.

Wat er in de jaren na het noodlottige ongeval allemaal gebeurd is en hoe het ministerie van Defensie, daarop aan te spreken is, is in niet mis te verstane termen weergegeven in het rapport van de Nationale Ombudsman van april 1999. Daarbij is veel kritiek geuit op het gedrag van Defensie, dat onder meer als "niet behoorlijk" wordt omschreven. Naar aanleiding van dat rapport heeft mijn ambtsvoorganger op 29 april van dat jaar mevrouw A geschreven dat hij de in het verleden gemaakte fouten zeer betreurt. De

bevindingen van de Nationale Ombudsman zijn toen voor hem de grondslag voor zijn verdere handelen geworden. Hij heeft destijds de verzekering gegeven dat hij zich zou inzetten "om op korte termijn, zo enigszins mogelijk tot een oplossing te komen". Mijn ambtsvoorganger heeft toen, in mei 1999, eveneens aan de Tweede Kamer geschreven de in het verleden door Defensie gemaakte fouten te betreuren en dat hij het rapport van de Ombudsman als uitgangspunt voor verder handelen zou nemen. Tevens gaf hij aan dat Defensie aansprakelijk is voor het ongeval en dat het schrijnend was dat Defensie pas in 1997 die aansprakelijkheid heeft aanvaard.

Mede door de bemiddeling van de heer Oosting, de toenmalige Nationale Ombudsman, hebben U, mevrouw A en mijn ambtsvoorganger van Hoof, elkaar in Zandvoort voor het eerst kunnen ontmoeten. Het was een eerste stap op weg naar de afronding van deze onverkwikkelijke geschiedenis.

Mede door uw persoonlijke inspanning was een gezamenlijke opdracht aan KPMG mogelijk om "te komen tot het oplossen van het geschil tussen het Ministerie van Defensie en mevrouw A en het geschil tussen het Ministerie van Defensie en de heer Spijkers".

Inmiddels zijn de onderzoekers van KPMG tot de niet mis te verstane conclusie gekomen dat medewerkers van defensie ook jegens u "nalatig en onzorgvuldig" hebben gehandeld, dat zij u hebben "misleid" en dat u materiële en immateriële schade heeft geleden. Terecht concluderen zij eveneens dat u publiekelijk gerehabiliteerd dient te worden.

Immers zonder uw persoonlijke inspanningen jegens het getroffen gezin A, zonder uw voortdurend streven naar waarheidsvinding en zonder uw inzet in het proces dat u in de afgelopen periode gezamenlijk met mevrouw A en mijn ambtsvoorganger hebben doorlopen, zouden we nimmer gekomen zijn waar we nu zijn. U heeft uw werkzaamheden als bedrijfsmaatschappelijk werker principieel en met volharding doorgevoerd, waardoor u uiteindelijk het gelijk aan uw zijde heeft gekregen.

De conclusie is duidelijk. Het rapport van de Nationale Ombudsman heeft ten aanzien van mevrouw A en haar kinderen reeds duidelijk gemaakt dat Defensie ernstig is tekort geschoten en dat het gedrag van het ministerie op tal van fronten "niet behoorlijk" is geweest. Nu blijkt uit de rapportage van de KPMG-onderzoekers zoals gezegd dat dit evenzeer van toepassing is op de bejegening door medewerkers van mijn ministerie jegens u. Ik aarzel niet dat te erkennen. Daarom wil ik u namens het ministerie van Defensie mijn oprechte verontschuldiging aanbieden voor al hetgeen u is aangedaan. Ik hoop na alles wat er is gebeurd dat u bereid en in staat zult zijn deze excuses te accepteren.

Ik voeg daaraan toe dat ik mij volledig realiseer dat welke genoegdoening, welke schuldinlossing en welke vergoeding dan ook, het in de afgelopen achttien jaar, veroorzaakte leed niet kan wegnemen. Ik besef dan ook terdege dat mijn verontschuldiging, hoe oprecht en indringend ook, dat niet volledig zullen kunnen bewerkstelligen. Toch

hoop ik het door Defensie veroorzaakte leed voor nu en de verdere toekomst daarmee voor u en uw gezin wel te kunnen verzachten.

Ik spreek dan ook de hoop uit dat u, uw partner en uw kinderen na deze onverkwikkelijke periode nog vele jaren met een positiever aanzien tegemoet zult gaan. Jaren waarin u niet al uw energie hoeft te steken in het onrecht dat Defensie u heeft aangedaan.

Met de meeste hoogachting,

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE.”

Beoordeling

1. In artikel 1.1. van de vaststellingsovereenkomst is bepaald dat de staatssecretaris van Defensie een excuusbrief zal schrijven aan de heer Spijkers, overeenkomstig het concept dat als bijlage aan de overeenkomst was gehecht.
2. Op de dag van de ondertekening van de overeenkomst overhandigde de staatssecretaris van Defensie de heer Spijkers de officiële, door de staatssecretaris ondertekende, excuusbrief.
3. Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat een bestuursorgaan slagvaardig en met voldoende snelheid moet optreden.
4. Uit de gang van zaken rond de excuusbrief blijkt dat de staatssecretaris in dit opzicht heeft gedaan wat van hem mocht worden verwacht.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

B. Koninklijke onderscheiding (artikel 1.1 VO)

Bevindingen

1. Vanaf februari 2003 is tussen de advocaten van de heer Spijkers en het ministerie bij herhaling gecorrespondeerd over de stand van zaken rond onder meer de voordracht van de heer Spijkers voor een Koninklijke onderscheiding. Ook heeft de staatssecretaris van Defensie een lid alsmede de Voorzitter van de Tweede Kamer verschillende keren schriftelijk geïnformeerd over dat aspect van de VO.

2. In antwoord op een vraag van het Kamerlid Van Velzen van de SP-fractie naar de afhandeling van de VO tussen de Staat en de heer Spijkers, berichtte de staatssecretaris van Defensie haar bij brief van 14 februari 2003 onder meer dat de heer Spijkers door hem was voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding.

Bij brief van 27 februari 2003 informeerde de staatssecretaris de Voorzitter van de Tweede Kamer in gelijke zin:

“...De heer Spijkers en mevrouw A zijn door mij voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding...”

3. In reactie op een verzoek van de vaste Commissie voor Defensie deelde de staatssecretaris bij brief van 23 mei 2003 over de voordracht voor een Koninklijke onderscheiding het volgende mee aan de Voorzitter van de Tweede Kamer:

“...Op 27 februari jl. heb ik medegedeeld dat ik betrokkenen heb voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding. Graag wil ik de procedure ter zake hier wat meer in detail toelichten.

De procedure voor het verlenen van een Koninklijke onderscheiding start met een voorstel. In februari heb ik het voorstel voor een Koninklijke onderscheiding voor beide betrokkenen ondertekend en is dit vervolgens naar de sectie Onderscheidingen van mijn ministerie doorgestuurd. De sectie Onderscheidingen is belast met de behandeling binnen defensie van alle voorstellen voor een Koninklijke onderscheiding.

Het voorstel dient vervolgens te worden gericht aan de burgemeester van de woonplaats (plaats van inschrijving) van de te onderscheiden persoon. De burgemeester zendt het voorstel met zijn advies aan de commissaris van de koningin. Deze zendt het voorstel met zijn advies en het advies van de burgemeester aan het Kapittel voor de civiele orden. Het Kapittel zendt het voorstel met zijn advies aan de Minister die het aangaat. Deze Minister die het aangaat doet vervolgens de voordracht voor het koninklijk besluit tot verlening van de onderscheiding.

In mijn brief van 27 februari jl. heeft door het gebruik van het woord 'voordracht' de indruk kunnen ontstaan dat hier reeds sprake was van de eindfase van de procedure.

Het ging i.c. evenwel om het voorstel van mij voor het toekennen van een Koninklijke onderscheiding aan beide betrokkenen.

Indien een Koninklijke onderscheiding wordt aangevraagd voor de zogenaamde 'Algemene gelegenheid' ter gelegenheid van Koninginnedag dan dient het voorstel uiterlijk 1 november daaraan voorafgaand te zijn ontvangen bij het Kapittel. Aangezien dit niet meer realiseerbaar was en ik niet wilde wachten tot de volgende 'Algemene gelegenheid' in 2004, is vervolgens gekozen voor een beoogde uitreiking in november 2003, dat wil zeggen één jaar na het afsluiten van de vaststellingsovereenkomsten waarmee een eind is gekomen aan de langlopende geschillen met mevrouw A en de heer Spijkers. Dit omdat er een relatie dient te zijn tussen de bijzondere verdienste en de gelegenheid van uitreiking. Uitgaande van de beoogde datum van uitreiking dienen de voorstellen uiterlijk drie maanden van te voren bij het Kapittel te zijn ontvangen.

Door de sectie Onderscheidingen zijn vervolgens medio april de voordrachten voorbesproken met de secretaris van het Kapittel. In dit gesprek is het belang van een koppeling van beide voorstellen aan de orde geweest. Begin mei is telefonisch contact geweest met de gemeente Culemborg en de gemeente Amsterdam. Hierdoor is duidelijkheid verkregen over de gemeente van inschrijving van de heer Spijkers, te weten de gemeente Amsterdam.

Dit gegeven maakt het mogelijk de voorstellen aan de respectievelijke burgemeesters (Zandvoort en Amsterdam) aan te bieden. Gelet op het genoemde belang van koppeling van de beide voorstellen, geschiedt dit gelijktijdig.

Het moge duidelijk zijn dat de procedure nauwkeurig gevolgd zal worden, gelet op het belang dat ik hecht aan een positieve uitkomst. Dit laat onverlet dat ik geen invloed heb op de inhoud van de advisering van de in de procedure genoemde functionarissen..."

4. De advocaat van het Ministerie van Defensie informeerde de advocaten van de heer Spijkers bij brief van 27 mei 2003 dienovereenkomstig. In zijn brief gaf hij aan dat het "thans" mogelijk was de voorstellen aan de burgemeesters van Zandvoort en van Amsterdam aan te bieden.

5. In vervolg daarop en in reactie op een brief van beide advocaten van de heer Spijkers deelde de advocaat van het ministerie bij brief van 22 augustus 2003 het volgende mee aan die advocaten:

"...In mijn diverse brieven aan u is de gang van zaken met betrekking tot de voordracht voor de koninklijke onderscheidingen uitgebreid beschreven. Mijn cliënt is zijn verplichtingen terzake, zoals neergelegd in de vaststellingsovereenkomst, volledig nagekomen.

Uw verzoek om inzage in de voordracht (in mijn brief van 27 mei jl. aan u wordt dit aangeduid als: het voorstel) wordt niet ingewilligd. De procedure met betrekking tot een koninklijke onderscheiding staat of valt met het vertrouwelijke karakter van de onder-

liggende stukken. Mijn cliënt wenst daar ook in deze zaak aan vast te houden. Voorts is hij van oordeel dat hij niet gehouden is inzage te geven in het voorstel.

Overigens zou het verlenen van inzage geen duidelijkheid verschaffen over de stand van zaken in de procedure.

Wat de stand van de procedure betreft, kan ik u berichten dat de voordrachten zich inmiddels bevinden bij de Kanselarij der Nederlandse orden, het Kapittel voor de Civiele orden...”

6. Op 27 november 2003 werd aan de heer Spijkers een Koninklijke onderscheiding uitgereikt door de staatssecretaris van Defensie. De staatssecretaris sprak bij deze gelegenheid de volgende woorden.

Dames en heren,

Welkom bij deze bijzondere gebeurtenis. We zijn vandaag bijeengekomen voor een van de meest in het oog springende tradities van onze constitutionele monarchie. Een gebeurtenis die meestal plaatsvindt aan de vooravond van Koninginnedag, maar soms in heel bijzondere gevallen ook op een ander tijdstip. Vandaag is dus zo'n bijzondere dag. Een jaar na het debat dat ik hierover met de Tweede Kamer voerde en het sluiten van de zogenoemde "vaststellingsovereenkomst" waarmee formeel een einde kwam aan een veel te lang slepende en onverkwikkelijke zaak, zetten we een bijzondere inwoner van ons Koninkrijk vanwege zijn bijzondere verdiensten in het zonnetje.

Fred Spijkers, het krijgen van een Koninklijke onderscheiding is zeker geen vanzelfsprekendheid. "Je moet er wel wat voor doen", zoals dat populair heet. Dat geldt zonder meer voor u, want u bent die bijzondere inwoner, waar ik zojuist over sprak.

Fred Spijkers, klein van gestalte, maar toch bij een andere gelegenheid rode reus genoemd. En niet voor niets.

Jarenlang heeft u met tal van middelen en op tal van plaatsen de weerbarstige bureaucratie, die mijn ministerie ook kan zijn, op onrecht gewezen en dit te vuur en te zwaard bestreden.

Sinds 1984 heeft u zich ingezet voor de belangen van de nabestaanden van een tweetal dodelijke mijnongevallen. Deze strijd kostte u uw baan en inkomen. Dat deerde u niet. U zette het belang en eerherstel van anderen voorop.

Daarmee werd u een belangrijke schakel in het transparantieproces van Defensie. Luizen in de pels werken vaak als koevoet om dat soort zaken te forceren. Bij Defensie was niet iedereen daar even gelukkig mee, maar buiten Defensie kreeg u die waardering wel. Zo bedeelde de Socialistische Partij u in 1999 met de "rooie reus-prijs" en liet FNV-voorzitter L. de Waal u de zogeheten klokkenluidersmeldlijn openen.

Toch kwam ook bij Defensie de omslag. Eind vorig jaar werd u volledig gerehabiliteerd en niet zomaar, nee dat gebeurde met kamerbrede steun in het parlement.

Zoals gezegd, uw niet aflatende strijd leidde ook mede tot een cultuuromslag bij Defensie. Het is mede aan u, en de steun die u daarvoor bij tal van politieke partijen wist te genereren, te danken dat er een tijdelijke commissie ongevallenonderzoek bij Defensie is geïnstalleerd. Dit in afwachting van de totstandkoming van de onderzoeksraad voor de veiligheid.

Meer concreet hebben uw inspanningen eveneens mede geresulteerd in een (financiële) genoegdoening voor alle slachtoffers van de mijnongevallen. Hun juridische en maatschappelijke strijd heeft hen veel leed berokkend, zowel voor hen persoonlijk als voor hun naaste familieleden. Ondanks dat zij zich gesteund wisten door tal van maatschappelijke groeperingen, politieke partijen, vakverenigingen, de Nationale Ombudsman en sommige media, is toch zonder meer ook aan uw doorzettingsvermogen te danken geweest dat de problemen zoals dat heet op de agenda bleven staan en dat uiteindelijk een voor ieder aanvaardbare oplossing gevonden kon worden.

Die oplossing betekende, ik zei het zojuist al, tevens eerherstel voor u. Ik spreek dat hier graag nog eens uit. Voor mij, en daarmee voor Defensie, staat en stond dat los van de heugelijke gebeurtenis van vandaag. Wel is het een bevestiging en afsluiting hiervan.

Jacob Joseph Spijkers, woorden die steeds terugkomen in de verhalen die men mij over u heeft verteld en die ik in de staart van dat langdurige proces zelf heb mogen ervaren zijn "doorzetten" en "vastbijten". U heeft die eigenschappen ten volle ingezet.

Daarom doet het mij veel plezier dat ik u bij dezen namens Hare Majesteit mag benoemen tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Het Koninklijke besluit waarbij de heer Spijkers werd benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau was op 7 november 2003 ondertekend door Hare Majesteit de Koningin.

In dit besluit is aangegeven dat de minister van Defensie de heer Spijkers op 31 oktober 2003 had voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding.

7. De advocaten van de heer Spijkers schreven de advocaat van het ministerie op 11 december 2003 ter zake het volgende:

“...Wij hebben in het verleden over en weer veelvuldig geschreven over de aanvraag van de Koninklijke onderscheiding. Op 28 februari 2003 hebt u ons in dat kader bericht:

“Zowel de heer Spijkers als mevrouw A zijn voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding.”

De Staatssecretaris van Defensie heeft een en ander bij brief van 14 februari 2003 overigens ook aan de Tweede Kamer medegedeeld. Tijdens de bespreking die wij op 6 maart 2003 hadden met u en (de hoofddirecteur Personeel van het Ministerie van Defensie; N.o.) is ons dat overigens nogmaals bevestigd.

Op 27 mei 2003 hebt u ons vervolgens bericht dat u weliswaar aan ons had medegedeeld, dat de heer Spijkers voor een Koninklijke onderscheiding was voorgedragen, maar dat daarmee juist was bedoeld dat de heer Spijkers hiervoor bij de bevoegde instantie nog niet was voorgedragen. Deze gang van zaken kwam ons als uitermate merkwaardig voor, hetgeen de reden was dat wij op 6 juni 2003, 1 augustus 2003 en 30 september 2003 gevraagd hebben om opheldering hieromtrent. Deze opheldering hebt u ons nog steeds niet verschaft.

Inmiddels is de Koninklijke onderscheiding aan de heer Spijkers uitgereikt. Het daarbij aan de heer Spijkers overhandigde besluit van de koningin maakt echter gewag van het feit dat de voordracht voor de Koninklijke onderscheiding pas op 31 oktober 2003 is gedaan. De vraag wanneer de aanvraag nu werkelijk is gedaan blijft daarom actueel.

Ondanks het feit dat de Koninklijke onderscheiding inmiddels is uitgereikt en daarmee dit punt in principe van onze agenda's had moeten kunnen worden verwijderd, wensen wij, gezien de hiervoor geschetste gang van zaken, opheldering van u. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat wij (en de Tweede Kamer overigens ook) bij voortdurende onjuist door u zijn geïnformeerd over de voortgang van de voordracht...”

8. De advocaat van het ministerie reageerde bij brief van 19 december 2003. In die brief verwees hij naar de inhoud van zijn brieven van 27 mei 2003 en 22 augustus 2003. Volgens hem was er geen sprake van het verstrekken van onjuiste informatie.

9. Tijdens de bemiddeling door de Nationale ombudsman ging de advocaat van het ministerie in op de gang van zaken rond de Koninklijke onderscheiding. Bij brief van 16 november 2005 deed hij het volgende mee:

“...In februari 2003 heeft de Staatssecretaris van Justitie een voorstel gedaan Spijkers (en ook mevrouw A) een Koninklijke onderscheiding te verlenen.

De Staatssecretaris heeft een en ander in zijn brief van 14 februari 2003 aan mevrouw Van Velzen (een lid van de Tweede Kamer) bekend gemaakt. Er heeft tussen partijen nog de nodige correspondentie plaatsgevonden over de in de hiervoor genoemde brief gebezigde term "voordracht". De Staatssecretaris heeft een en ander nader uitgelegd in een brief aan de Tweede Kamer. De in het kader van een Koninklijke onderscheiding te volgen procedure is nogal tijdrovend en ingewikkeld. De bedoeling van de Staatssecretaris van Defensie was het daarheen te leiden dat de uitreiking van de Koninklijke onderscheiding - indien het de Majesteit zou behagen de onderscheiding daadwerkelijk te verlenen - een jaar na ondertekening van de vaststellingsovereenkomst te laten plaatsvinden. Dit is gelukt: de uitreiking heeft op 27 november 2003 plaatsgevonden..."

Beoordeling

1. In artikel 1.1. van de vaststellingsovereenkomst is tevens bepaald dat de staatssecretaris de heer Spijkers zou voordragen voor een Koninklijke onderscheiding.
2. De voordracht door de staatssecretaris leidde ertoe dat de heer Spijkers op 27 november 2003, bijna precies één jaar na de ondertekening van de vaststellings-overeenkomst, werd benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
3. In de tussenliggende periode hebben een lid van de Tweede Kamerfractie van de SP, de vaste Commissie voor Defensie en de advocaten van de heer Spijkers bij de staatssecretaris geïnformeerd naar de stand van zaken rond de Koninklijke onderscheiding.
4. De staatssecretaris deelde in februari 2003 door middel van brieven aan zowel bedoeld Kamerlid als aan de Voorzitter van de Tweede Kamer mee dat de heer Spijkers door hem was voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding.
5. In een meer uitvoerige brief van 23 mei 2003 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer ging de staatssecretaris in op de procedure die moet worden gevolgd voordat een Koninklijke onderscheiding kan worden toegekend. Indien het gaat om het initiatief van het Ministerie van Defensie om een persoon voor een Koninklijke onderscheiding in aanmerking te brengen, begint de procedure met een voorstel dat wordt voorgelegd aan een speciale sectie binnen het ministerie. Het voorstel gaat vervolgens via de burgemeester van de woonplaats van betrokkene en de betrokken Commissaris van de Koningin naar (in het geval van een burger) het Kapittel voor de civiele orden, onderdeel van de Kanselarij der Nederlandse orden. Daarna wordt het voorstel, voorzien van het advies van het kapittel, aan de betrokken minister gezonden. Die doet uiteindelijk een voordracht voor een koninklijk besluit tot verlening van de Koninklijke onderscheiding. In zijn brief merkte de staatssecretaris op dat door het gebruik van het woord "voordracht" in zijn brieven van februari 2003 de indruk had kunnen ontstaan dat er reeds sprake was van de eindfase van de procedure. Het ging echter om een voorstel van de staatssecretaris om de heer Spijkers voor te dragen voor een Koninklijke onderscheiding. Dat voorstel was in februari 2003 door de staatssecretaris ondertekend en doorgestuurd

naar de bedoelde sectie van het ministerie. In zijn brief gaf de staatssecretaris voorts aan dat het niet mogelijk was de heer Spijkers nog in aanmerking te laten komen voor een Koninklijke onderscheiding op Koninginnedag van 2003 aangezien het voorstel uiterlijk 1 november van het jaar daarvóór bij het kapittel dient te zijn ontvangen. Omdat de staatssecretaris niet wilde wachten tot Koninginnedag van 2004 had hij daarom besloten aan te sturen op uitreiking van de Koninklijke onderscheiding in november 2003, één jaar na ondertekening van de vaststellingsovereenkomst.

6. Bij brief van 27 mei 2003 werden de advocaten van de heer Spijkers dienovereenkomstig geïnformeerd door de advocaat van het ministerie. Bedoelde advocaat gaf in zijn brief aan dat het inmiddels mogelijk was het voorstel aan de betrokken burgemeester aan te bieden.

7. Bij brief van 22 augustus 2003 deelde de advocaat van het ministerie aan de advocaten van de heer Spijkers mee dat en waarom het ministerie niet bereid was aan hen inzage te geven in het voorstel de heer Spijkers voor te dragen voor een Koninklijke onderscheiding. In deze brief gaf de advocaat van het ministerie tevens aan dat de voordracht zich inmiddels bevond bij de Kanselarij der Nederlandse orden.

8. Na uitreiking van de Koninklijke onderscheiding aan de heer Spijkers op 27 november 2003 vroegen de advocaten van de heer Spijkers de advocaat van het ministerie bij brief van 11 december 2003 om opheldering over de vraag wanneer het ministerie de heer Spijkers had voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding. Zij wezen er in dat verband op dat in het koninklijk besluit was vermeld dat die voordracht dateerde van 31 oktober 2003. Daarbij gaven zij aan de indruk te hebben onjuist te zijn geïnformeerd over de voortgang van de voordracht.

9. De advocaat van het ministerie volstond er vervolgens mee de advocaten van de heer Spijkers te verwijzen naar de brieven van 27 mei en van 22 augustus 2003.

10. Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat een bestuursorgaan burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorziet. Indien een bewindspersoon de Tweede Kamer over een zaak informeert, behoort de informatieverstrekking uiteraard correct te zijn.

11. De Nationale ombudsman stelt in de eerste plaats vast dat het ministerie te kort is geschoten in zijn informatieverstrekking door in februari 2003 te melden dat de heer Spijkers al was voorgedragen voor een Koninklijke onderscheiding. Het lag voor de hand dat betrokkenen daaruit zouden opmaken dat er al veel meer was dan alleen maar een intern voorstel. Juist omdat in “de zaak Spijkers” het thema “misleiding” zo’n prominente rol heeft gespeeld, had het ministerie alert moeten zijn op zijn woordkeuze, ten einde elke schijn van misleiding te voorkomen.

Het ministerie heeft in dezen onvoldoende alertheid betracht en als gevolg daarvan, direct dan wel indirect via de Tweede Kamer, de advocaten van de heer Spijkers onvoldoende adequaat geïnformeerd.

12. Nadat de advocaten van de heer Spijkers in hun brief van 11 december 2003 hadden gesignaleerd dat in het betreffende koninklijk besluit was vermeld dat de voordracht van de minister dateerde van 31 oktober 2003, volstond de advocaat van het minister ermee te verwijzen naar zijn eerdere brieven over de procedure. De Nationale ombudsman vindt dat niet terecht. In de brief van 22 augustus 2003 was immers aangegeven dat de voordracht zich inmiddels bij de kanselarij bevond. Gezien de discrepantie tussen die informatie en die in het koninklijk besluit over de voordracht, had van het ministerie mogen worden verwacht dat het de moeite had genomen de advocaten van de heer Spijkers ter zake een adequate uitleg te geven. Dit is ten onrechte nagelaten.

In zoverre is de onderzochte gedraging ten aanzien van dit onderdeel niet behoorlijk.

13. Op grond van het vereiste van voortvarendheid dient een bestuursorgaan slagvaardig en met voldoende snelheid op te treden. Wat betreft de voortvarendheid waarmee het ministerie bij de voordracht voor Koninklijke onderscheiding te werk is gegaan, overweegt de Nationale ombudsman het volgende. Het ministerie heeft aangegeven dat het voorstel voor een op Koninginnedag (30 april) uit te reiken Koninklijke onderscheiding uiterlijk op 1 november van het daaraan voorafgaande jaar moet zijn ontvangen bij het kapittel. Gezien de datum van ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, 29 november 2002, was Koninginnedag 2003 geen optie. De Nationale ombudsman vindt het in verband daarmee een goede keuze van het ministerie om het er op aan te sturen dat uitreiking van de Koninklijke onderscheiding één jaar na ondertekening van de overeenkomst zou kunnen plaatsvinden.

In zoverre is de onderzochte gedraging ten aanzien van dit onderdeel behoorlijk.

C. Financiële genoegdoening/belastinggarantie (artikelen 1.3, 6 en 9 VO)

Bevindingen

1. Op 3 december 2002 werd binnen het Ministerie van Defensie opdracht gegeven tot overmaking van het bedrag van € 1.600.000 naar het in de VO genoemde rekeningnummer. De betalingsopdracht werd op 5 december 2002 geverifieerd, waarna de betalingsopdracht nog dezelfde dag werd verstuurd. Blijkens een rekeningafschrift van de bank is het bedrag op 10 december 2002 afgeboekt van het rekeningnummer van het ministerie.

2. De belastingdienst te Gorinchem legde aan de heer Spijkers over het jaar 2002 en over het jaar 2003 aanslagen inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen op met dagtekening 23 september 2005. Over 2002 diende een bedrag van € 915.123 te worden betaald (€ 832.951 belasting - waarvan € 9.374 inkomstenbelasting box 3, dat wil zeggen belasting over inkomsten uit sparen en beleggen, - en € 82.172 heffingsrente) en over 2003 een bedrag van € 19.272 (€ 17.986 inkomstenbelasting box 3 en € 1.286 heffingsrente). De bedragen dienden op 23 november 2005 op de rekening van de Belastingdienst te staan.

3. Eind september 2005 verschenen er berichten in de media dat de heer Spijkers belasting zou moeten betalen over het hem uitbetaalde bedrag van € 1.600.000.

De vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer stelde in verband daarmee op 29 september 2005 vragen aan de minister van Defensie.

4. De heer Spijkers stuurde op de ochtend van 13 oktober 2005 per fax kopieën van de twee aanslagen naar de staatssecretaris van Defensie.

5. Bij brief van eveneens 13 oktober 2005 reageerde de staatssecretaris op het verzoek van de vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer d.d. 29 september 2005 om een schriftelijke reactie op het bericht dat de heer Spijkers een belastingaanslag zou hebben ontvangen over de schadevergoeding die hij van het Ministerie van Defensie had ontvangen. Onder verwijzing naar artikel 6 van de VO stelde de staatssecretaris het volgende:

“...Duidelijk is dat de Staat terzake van een belastingaanslag over de op grond van de Vaststellingsovereenkomst ontvangen uitkeringen een vrijwaring heeft gegeven. Ook staat er duidelijk dat de heer Spijkers gehouden is eventuele aanslagen onmiddellijk door te geleiden. Tot op heden heeft mijn ministerie de aanslagen waarnaar is verwezen niet van de heer Spijkers ontvangen...”

6. Op 24 oktober 2005 stuurde de heer Spijkers een e-mailbericht van een medewerker van de Tweede Kamer van diezelfde datum door naar de Nationale ombudsman. In dat e-mailbericht deelde bedoelde medewerker aan de heer Spijkers mee dat uit navraag bij een medewerkster van het bureau ondersteuning van de vaste Commissie voor Defensie

was gebleken dat de brief van de staatssecretaris van 13 oktober 2005 op de ochtend van woensdag 19 oktober 2005 in digitale vorm bij de Tweede Kamer was aangekomen. Volgens de heer Spijkers heeft de staatssecretaris de Tweede Kamer misleid door in zijn brief van 13 oktober 2005 te stellen dat hij de betreffende aanslagen nog niet had ontvangen.

7. Bij brief van 27 oktober 2005 deelde de vertegenwoordiger van het Ministerie van Defensie aan de advocaat van de heer Spijkers "ter voorkoming van misverstanden" mee dat het ministerie geen verweer zou voeren tegen de belastingaanslag die de heer Spijkers over het jaar 2003 was opgelegd.

8. De staatssecretaris van Defensie diende op 31 oktober 2005 namens de heer Spijkers bij de Belastingdienst Gorinchem een pro forma-bezwaarschrift in tegen de aan de heer Spijkers opgelegde aanslag over 2002. De staatssecretaris stelde in zijn bezwaarschrift het volgende:

"...Het bezwaar ziet op het als inkomsten uit werk in aanmerking nemen van de financiële genoegdoening ad € 1.600.000 welke door de Staat, het Ministerie van Defensie, bij vaststellingsovereenkomst op 29 november 2002 is toegekend aan de heer Spijkers.

(...)

Hierbij wordt tevens uitstel van betaling verzocht voor het bedrag aan inkomstenbelasting box 1/premieheffing ad € 825.234 dat hierop betrekking heeft, totdat op het bezwaar zal zijn beslist.

Wij verzoeken u een termijn te stellen voor de motivering van dit bezwaar..."

9. De advocaat van de heer Spijkers deelde bij brief van 2 november 2005 het volgende mee aan de advocaat van het ministerie:

"...U geeft in de brieven van 26 en 27 oktober aan mij te kennen dat uw cliënt maar voor een deel verweer zal voeren, alleen voor het box 1 gedeelte over 2002. Het box 3 gedeelte voor 2002 en de inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen 2003 moeten zelf door de heer Spijkers worden afgehandeld. Dat is onbegrijpelijk en bovendien onjuist..."

10. De advocaat van het ministerie deelde in dit verband op 16 november 2005 het volgende mee aan de Nationale ombudsman:

"...De heer Spijkers heeft bij brief van 13 oktober 2005 belastingaanslagen met betrekking tot 2002 en 2003, gedateerd 23 september 2005, aan de Staatssecretaris doen toekomen. De advocaten van Spijkers hebben de aanslagen vervolgens bij brief van 19 oktober aan mij doen toekomen. Bij brief van 26 oktober 2005 is aan de advocaten van Spijkers bericht dat Defensie de behandeling en eventueel ook betaling van de aanslag Inkomstenbelasting box 1 2002 voor zijn rekening zal nemen. Uitdrukkelijk is kenbaar gemaakt dat Defensie geen verweer zal voeren tegen de aanslagen die betrekking

hebben op de Inkomstenbelasting box 3. Naar aanleiding van een fax van de advocaten van Spijkers van 2 november 2005 heb ik bij fax van 3 november 2005 bevestigd dat het Ministerie zich op het standpunt blijft stellen dat hij op grond van de vaststellings-overeenkomst niet gehouden is verweer te voeren tegen de aanslagen 2002 en 2003 voor zover deze betrekking hebben op box 3. Voorts is aangegeven dat wél verweer zal worden gevoerd tegen de heffingsrente met betrekking tot 2002. Er is op 31 oktober 2005 een bezwaarschrift tegen de aanslag 2002 box 1 ingediend. In een brief van 4 november 2005 van de Staatssecretaris aan de Belastingdienst is aangegeven dat het bezwaar ook betrekking heeft op de heffingsrente met betrekking tot 2002...”

11. In het kader van de bemiddeling door de Nationale ombudsman toonde het ministerie van Defensie zich bereid wat betreft de belastingaanslag over 2002 ook het box 3-deel ad € 9.374 voor zijn rekening te nemen.

12. Ter voorkoming van problemen voor de heer Spijkers pleegde de Nationale ombudsman eind november 2005 overleg met de staatssecretaris van Financiën. In dat overleg werd afgesproken dat de Belastingdienst en het Ministerie van Defensie rechtstreeks overleg zouden hebben over het netto-uitbetaald zijn van de financiële genoegdoening aan de heer Spijkers, op een zodanige wijze dat de heer Spijkers daar geen risico mee zou lopen.

13. De advocaat van het Ministerie van Defensie stuurde op 9 december 2005 een brief met de volgende inhoud aan de Nationale ombudsman:

“...De situatie rond de belastingaanslag 2002 begint ronduit nijpend te worden. Het Ministerie van Defensie heeft de bereidheid uitgesproken de onderhandelingen en betalingsverplichting ten aanzien van de aanslag 2002 over te willen nemen. Daartoe dient het Ministerie wel te beschikken over een getekende machtiging van de heer Spijkers. Deze machtiging heb ik nog steeds niet ontvangen.

(...)

Daarbij wijs ik erop dat het Ministerie van Defensie tot 31 dezer de tijd heeft gekregen de machtiging over te leggen. Zeker met het oog op de komende feestdagen wordt het dus kort dag. Indien de heer Spijkers niet bereid is de machtiging te tekenen voldoet hij niet aan zijn verplichtingen ex artikel 6 van de vaststellingsovereenkomst. Hij pleegt aldus wanprestatie althans is in schuldeisersverzuim en het Ministerie van Defensie is dus niet in staat te voldoen aan de op hem krachtens artikel 6 rustende verplichting. De belastingaanslag 2002 zal in dat geval volledig op de heer Spijkers komen te rusten. Het enige dat de heer Spijkers hoeft te doen is thans, en dat per omgaande, de getekende machtiging te retourneren, dan zal de hiervoor geschetste consequentie uitblijven...”

14. De heer Spijkers machtigde het Ministerie van Defensie c.q. de staatssecretaris van Defensie bij schrijven van 23 december 2005 alsnog om namens hem op te treden in het bezwaar tegen de belastingaanslag over 2002.

De staatssecretaris stuurde deze machtiging op 6 januari 2006 door naar de Belastingdienst te Gorinchem.

15. In het kader van het schriftelijke onderzoek van de Nationale ombudsman stuurde de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie op 18 augustus 2006 een kopie van een e-mailwisseling tussen het ministerie en de Eerste en de Tweede Kamer waaruit kan worden opgemaakt dat de brief van de staatssecretaris van 13 oktober 2005 op diezelfde datum om 14.38 uur digitaal was verzonden aan beide Kamers. Volgens de secretaris-generaal had de staatssecretaris op dat moment nog geen kennis genomen van de fax van dezelfde datum van de heer Spijkers met als bijlage de belastingaanslag 2002. De secretaris-generaal concludeerde dat er geen sprake was van onjuiste informatieverstrekking door de staatssecretaris aan de Tweede Kamer.

16. Over de actuele stand van zaken met betrekking tot de belastingaanslagen deelde de secretaris-generaal in zijn brief van 18 augustus 2006 het volgende mee:

“...Tegen de aanslag 2002 Inkomstenbelasting Premieheffing heeft Defensie namens de heer Spijkers bezwaar aangetekend. Dit bezwaar is toegelicht en inmiddels (eind juni 2006) is met de Belastingdienst een akkoord bereikt. Dit akkoord heeft betrekking op de Inkomstenbelasting box 1 over de financiële genoegdoening. Verder is Defensie, zonder daartoe gehouden te zijn, bereid de betaling van Inkomstenbelasting box 3 2002 voor zijn rekening te nemen. Overigens is de advocaat van de heer Spijkers op de hoogte gesteld van de afwikkeling van de vordering van de Belastingdienst.

De Belastingdienst heeft een definitieve aanslag Inkomstenbelasting box 1 en Inkomstenbelasting box 3 2002 ingediend bij Defensie. Defensie heeft voor betaling zorggedragen. De Inkomstenbelasting box 3 vanaf 2003 zal door de heer Spijkers zelf dienen te worden gedragen...”

Beoordeling

1. Op grond van de artikelen 1.3 en 9 van de vaststellingsovereenkomst diende het ministerie aan de heer Spijkers binnen vier weken na ondertekening van die overeenkomst de vastgestelde financiële genoegdoening van € 1,6 miljoen over te maken. Daarnaast diende het ministerie, op grond van artikel 6 van de overeenkomst, eventuele belastingaanslagen over die financiële genoegdoening voor zijn rekening te nemen en rechtstreeks aan de ontvanger te betalen. De gedachte daarbij was dat de financiële genoegdoening niet aan heffing van inkomstenbelasting en/of premies sociale verzekering was onderworpen.

2. Het ministerie heeft de financiële genoegdoening begin december 2002 overgeboekt naar het door de heer Spijkers opgegeven rekeningnummer. Door te voldoen aan de bepaling over de termijn waarbinnen het diende te betalen, heeft het ministerie voldoende voortvarend gehandeld.

In zoverre is de onderzochte gedraging behoorlijk.

3. Bijna drie jaar later, in september 2005, legde de belastingdienst de heer Spijkers aanslagen inkomstenbelasting/premieheffing volksverzekeringen op over de jaren 2002 en 2003. De aanslag over 2002 beliep een bedrag van ruim € 900.000, en die over 2003 een bedrag van ruim € 19.000.

4. Nog voordat de heer Spijkers, op 13 oktober 2005, kopieën van de aanslagen per fax aan de staatssecretaris van Defensie deed toekomen, verschenen er in de media berichten dat de heer Spijkers belasting zou moeten betalen over de door hem ontvangen financiële genoegdoening en stelde de vaste Commissie voor Defensie daarover vragen aan de minister van Defensie.

5. De staatssecretaris heeft zich, zowel richting Tweede Kamer als richting media, steeds op het standpunt gesteld dat het ministerie wat betreft de belastinggarantie de overeenkomst zou naleven.

In zijn brief aan de Tweede Kamer van 13 oktober 2005 stelde de staatssecretaris voorts dat zijn ministerie de betreffende aanslagen nog niet van de heer Spijkers had ontvangen.

6. Volgens de heer Spijkers had de staatssecretaris zijn brief van 13 oktober 2005 pas op 19 oktober 2005 in digitale vorm naar de Tweede Kamer gestuurd. Hij verweet de staatssecretaris misleiding van de Tweede Kamer door te stellen dat hij de aanslagen nog niet had ontvangen.

7. De secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie stelde in dat verband dat de betreffende brief van de staatssecretaris d.d. 13 oktober 2005 op diezelfde dag per e-mail naar de Tweede Kamer was gestuurd, en dat er dus geen sprake was van misleiding of onjuiste informatieverstrekking.

8. De Nationale ombudsman gaat ervan uit dat het faxbericht van de heer Spijkers en de brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer elkaar hebben gekruist, in die zin dat de staatssecretaris er op het moment van verzending van zijn brief per e-mail niet van op de hoogte was dat de heer Spijkers op de ochtend van 13 oktober 2005 de aanslagen naar hem had gefaxt. De Nationale ombudsman heeft geen aanleiding om te veronderstellen dat de staatssecretaris moedwillig een verkeerde voorstelling van zaken heeft gegeven. Daaraan doet niet af dat het beter was geweest indien binnen het ministerie vlak vóór het versturen van het e-mailbericht aan de Tweede Kamer was nagegaan of de heer Spijkers de aanslagen al had toegestuurd. De Nationale ombudsman realiseert zich daarbij dat daarmee geenszins zou zijn verzekerd dat zou zijn onderkend dat het faxbericht van de heer Spijkers al was ontvangen. Het is immers onvermijdelijk dat het binnen een grote organisatie als een departement in het algemeen enige tijd duurt voordat een brief voor een bewindspersoon daadwerkelijk bij hem wordt afgegeven.

9. De Nationale ombudsman is niet gebleken dat het ministerie in dit verband heeft gehandeld in strijd met het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

Ook in dat opzicht is de onderzochte gedraging op dit onderdeel behoorlijk.

10. Tijdens de bemiddeling door de Nationale ombudsman heeft het ministerie tijdig formeel bezwaar aangetekend tegen de aanslag over 2002, heeft het ministerie – omdat de belastingdienst daar op aandrong – aan de heer Spijkers een machtiging verzocht, en heeft het ministerie besprekingen gevoerd met de belastingdienst. Eind juni 2006 heeft het ministerie een akkoord bereikt met de belastingdienst over de inkomstenbelasting box 1 over de financiële genoegdoening. De inkomstenbelasting box 1 en box 3 (belasting over inkomen uit sparen en beleggen) over 2002 zijn inmiddels geheel betaald door het ministerie. De inkomstenbelasting box 3 vanaf 2003 zal, zo liet de secretaris-generaal nog weten, door de heer Spijkers zelf dienen te worden gedragen.

11. Uit het voorgaande blijkt dat het ministerie zijn verantwoordelijkheid wat betreft de belastinggarantie ten volle heeft genomen. Het ministerie heeft tijdig het nodige ondernomen om de afwikkeling met de belastingdienst op een zodanige manier te doen plaatsvinden dat daarmee recht werd gedaan aan de inhoud en de strekking van de bepalingen over de belastinggarantie. Bovendien heeft het ministerie betaald wat het op grond van de vaststellingsovereenkomst voor zijn rekening behoorde te nemen. Aldus heeft het ministerie gehandeld in overeenstemming met het vereiste van rechtszekerheid.

12. Het geheel overziend stelt de Nationale ombudsman dan ook vast dat het ministerie ten aanzien van de financiële genoegdoening en de belastinggarantie behoorlijk heeft gehandeld.

D. *Declaratie mr. B (artikel 4 VO)*

Bevindingen

1. Bij brief van 17 december 2002 stuurde mr. B, die daarvóór gedurende een aantal jaren als advocaat van heer Spijkers was opgetreden, aan mr. D (een van de twee toenmalige advocaten van de heer Spijkers) een rekening ten bedrage van f 200.000 ter zake van juridische bijstand. Mr. D stuurde de rekening door naar het Ministerie van Defensie.

2. De advocaat van het Ministerie van Defensie richtte zich bij brief van 31 januari 2003 tot de heer B. Hij schreef hem het volgende:

“...Het Ministerie is met de heer Spijkers overeengekomen dat het de heer Spijkers zal vrijwaren van uw vordering op hem. In dat verband zou ik gaarne een nadere specificatie ontvangen van het bedrag van f 200.000 dat u noemt in uw brief van 17 december 2002 aan mr. D...”

3. Bij brief van 4 februari 2003 schreef de heer B het volgende aan de heer Spijkers:

“...Van hem (de advocaat van het Ministerie van Defensie; N.o.) heb ik begrepen dat de Staat de advocaatkosten draagt die jij ter zake hebt gemaakt.
Gezien het bovenstaande verzoek ik jou mij te bevestigen dat wij inderdaad zijn overeengekomen dat de onderhavige zaak (bestaande uit meerdere procedures voor verschillende instanties over een groot aantal jaren) door mij zal worden afgedeclareerd tegen een bedrag van f 200.000 exclusief BTW indien en voor zover door jou een bevredigend akkoord kon worden gesloten met de Staat.

Nu dit laatste zich heeft voorgedaan, blijktbaar is er een bevredigend akkoord dat je hebt geaccepteerd met de Staat gesloten, dienen mijn declaraties conform de afspraak te worden voldaan...”

4. De heer Spijkers reageerde bij brief van 5 februari 2003. Hij schreef aan mr. B dat met het ministerie was afgesproken dat het kantoor van mr. B een bedrag van f 200.000 inclusief BTW kon declareren bij het ministerie.

5. De advocaat van het ministerie herinnerde de heer B er bij brief van 3 april 2003 aan dat hij nog geen reactie had ontvangen op zijn brief van 31 januari 2003.

6. Op 13 mei 2003 stuurde de advocaat van het ministerie een laatste rappelbrief naar de heer B.

7. De heer B reageerde bij brief van 11 juni 2003. Hij berichtte de advocaat van het ministerie als volgt:

“...Naar aanleiding van uw brief van 13 mei 2003 bericht ik u dat ik nog geen tijd heb gevonden om onderhavige zaak af te wikkelen. Ik zal trachten u zo spoedig mogelijk te berichten. Ik verzeker u dat de vordering wel degelijk blijft bestaan...”

8. De advocaat van het ministerie liet op 16 november 2005 over de rekening van advocaat B het volgende weten aan de Nationale ombudsman:

“...Naar aanleiding van de declaratie van B heb ik bij brief van 31 januari 2003 om een specificatie van declaratie gevraagd. Na twee rappellen heeft B bij brief van 11 juni 2003 aangegeven dat hij zijn vordering handhaaft en dat hij nog nader zou reageren. Voor zover thans is na te gaan is sindsdien van de zijde van B geen actie meer ondernomen...”

9. De heer B deelde in het kader van het onderzoek van de Nationale ombudsman op 11 september 2006 mee dat hij destijds met de heer Spijkers had afgesproken dat indien de heer Spijkers tot een vergelijk met het ministerie zou komen, de heer B een bedrag van f 200.000 zou ontvangen in verband met juridische bijstand aan de heer Spijkers. Nadat de samenwerking tussen de heer B en de heer Spijkers was beëindigd, was de heer B er niet meer toe gekomen de door het ministerie verlangde specificatie op te stellen. Gezien de met de heer Spijkers gemaakte afspraak, had hij daar ook zijn bedenkingen bij. Niettemin gaf de heer B op 11 september 2006 aan dat hij alsnog aan het ministerie zou laten weten dat en waarom hij van mening was dat het ministerie hem een bedrag van ongeveer € 90.000 (de met de heer Spijkers afgesproken f 200.000) verschuldigd was.

Beoordeling

1. In artikel 4 van de vaststellingsovereenkomst is bepaald dat de Staat de heer Spijkers vrijwaart voor vorderingen van derden die, kort gezegd, verband houden met het ongeval van de heer A. Uitdrukkelijk is daarbij de vordering van mr. B genoemd.

2. De heer B is gedurende een aantal jaren opgetreden als advocaat van de heer Spijkers. Nadat de vaststellingsovereenkomst was ondertekend, declareerde hij een bedrag van f 200.000 ter zake van rechtsbijstand aan de heer Spijkers. Op dat moment was de juridische bijstand aan de heer Spijkers al overgenomen door de advocaten C en D. De heer B diende zijn declaratie in bij de heer D. Die stuurde de declaratie door naar het Ministerie van Defensie, waarna de advocaat van het ministerie op 31 januari 2003 aan de heer B liet weten graag een nadere specificatie te ontvangen van het gedeclareerde bedrag.

3. De heer B en de heer Spijkers hebben in de daarop volgende periode gecorrespondeerd over de hoogte van het met ministerie afgesproken bedrag, maar tot een specificatie van de zijde van de heer B van het door hem genoemde bedrag is het niet gekomen.

Namens het ministerie is bij brieven van 3 april en van 13 mei 2003 gerappelleerd bij de heer B. Deze gaf in reactie daarop bij brief van 11 juni 2003 te kennen dat hij nog enige tijd nodig had om de zaak af te wikkelen, en dat hij zou trachten de advocaat van het ministerie zo spoedig mogelijk te berichten.

4. Uit het onderzoek van de Nationale ombudsman is gebleken dat het ministerie nadien niets meer van de heer B heeft vernomen. Op 11 september 2006 gaf de heer B aan de Nationale ombudsman te kennen dat hij met het oog op de afwikkeling van zijn declaratie nog contact zou opnemen met het ministerie.

5. De Nationale ombudsman vindt het niet onredelijk dat het ministerie enige onderbouwing van de declaratie van de heer B heeft verlangd. Gezien het feit dat de heer B vervolgens niet meer inhoudelijk op de zaak is ingegaan, ziet de Nationale ombudsman geen reden het ministerie er een verwijt van te maken dat de declaratie van de heer B nog niet is afgehandeld. Van strijd met het redelijkheidsvereiste of met een ander behoorlijkheidsvereiste is in dit verband geen sprake.

Op dit onderdeel is de onderzochte gedraging behoorlijk.

E. *Declaratie arts E (artikel 4 VO)*

Bevindingen

1. Sinds mei 1985 wordt de heer Spijkers begeleid door de arts E. Het gaat daarbij niet alleen om medische begeleiding, maar ook om andere vormen van ondersteuning. Zo heeft de heer E voor en namens de heer Spijkers talloze brieven geschreven aan verschillende instanties, namens de heer Spijkers juridische procedures gevoerd en de heer Spijkers begeleid bij vele gesprekken met derden.

In het kader van de totstandkoming van de VO is ook de betaling van de kosten van de begeleiding van de heer Spijkers door genoemde arts ter sprake geweest.

2. De heer E stuurde op 21 maart 2002 een “declaratie medische consultatie t.b.v. de heer J.J. Spijkers” naar de (toenmalige) advocaat van de heer Spijkers. Deze declaratie betrof de jaren 1990 tot en met 2001. Het totaalbedrag, inclusief 19% BTW, bedroeg f 287.890 (ofwel € 130.638). Wat betreft het jaar 1990 waren een rekening “derde kwartaal 1990” en een rekening “vierde kwartaal 1990” bijgevoegd waarvan het totaalbedrag f 1.449,60 bedroeg. Op beide rekeningen was aangegeven dat zij samenhangen met consulten van de heer Spijkers aan huisarts E.

3. De advocaat van het Ministerie van Defensie legde aan de advocaat van de heer Spijkers op 31 januari 2003 schriftelijk de vraag voor hoe het kon dat de door de heer E gedeclareerde kosten voor de begeleiding van de heer Spijkers niet waren gedekt door een ziekenfonds of een ziektekostenverzekering. Hij drong aan op een verklaring ter zake.

4. Op 3 februari 2003 schreef de advocaat van de heer Spijkers in een brief aan de advocaat van het ministerie het volgende:

“...In aansluiting op ons telefonisch onderhoud bevestig ik dat in de visie van cliënt (de heer Spijkers; N.o.) de betaling van f 250.000 aan de heer E is overeengekomen. De heer (de medewerker van KPMG die de tekst van de vaststellingsovereenkomst heeft opgesteld; N.o.) heeft ons diverse malen bevestigd dat de betaling van dit bedrag door de heer H.A.L. van Hoof (de voormalige staatssecretaris van Defensie; N.o.) van uw cliënt is goedgekeurd. Dit kan dus niet meer ter discussie staan.

Wij wensen daarom niet nader op deze kwestie in te gaan. Voor eventuele vragen dient u zich te wenden tot (de bedoelde medewerker van KPMG; N.o.) en/of de heer Van Hoof...”

5. In een brief met het opschrift “persoonlijk/medisch confidentieel” d.d. 15 maart 2003 maakte arts E aan de staatssecretaris van Defensie zijn ongenoegen kenbaar over de gang van zaken. Hij drong er bij de staatssecretaris op aan dat die voortaan rechtstreeks contact met hem opnam, en niet via de landsadvocaat.

6. Bij brief van 28 februari 2003 deelde de advocaat van het Ministerie van Defensie aan de advocaat van de heer Spijkers het volgende mee:

“...Wat de crediteuren E en (...) betreft wijs ik u op het volgende. Deze zaken worden door mijn cliënt afgewikkeld. De heer Spijkers dient de heren E en (...) indien zij zich tot hem wenden, door te verwijzen naar mij. De heer Spijkers behoeft en dient zich niet te begeven in een discussie met hen. De discussie wordt gevoerd door mijn cliënt. De heer Spijkers wordt wat de vorderingen betreft gevrijwaard.

De mededelingen in uw faxbericht van 3 dezer dat de betaling van f 250.000 aan de heer E al is overeengekomen tussen partijen wordt niet bevestigd door (de betrokken medewerker van KPMG; N.o.). In de eerste plaats blijft staan, u reageert daar niet op in uw faxbericht van 3 dezer, het merkwaardige feit dat voor deze kosten kennelijk geen verzekeringsdekking bestond. Mijn vraag aan u is dus nogmaals aan te geven hoe dat zit.

Ten tweede heeft (de bedoelde medewerker van KPMG; N.o.) mijn cliënt bericht dat in de gesprekken met u over deze kwestie de vraag is opgekomen of de BTW terecht op de declaraties van E is vermeld. Deze vraag is niet verder uitgezocht. Kort en goed: de vordering van f 250.000 staat dus niet vast.

(...)

Voor de goede orde wijs ik u er verder op dat partijen elkaar in de vaststellingsovereenkomst over en weer finale kwijting hebben verleend en dat zij zijn overeengekomen de geschillen te beëindigen en zich te onthouden van publiciteit of activiteiten die de ander in diskrediet kunnen brengen. Met andere woorden: partijen hebben met het sluiten van de vaststellingsovereenkomst met elkaar afgesproken de strijdbijl te begraven. Ik ga ervan uit dat uw cliënt zich daar aan zal houden...”

7. Op 4 april 2003 richtte arts E zich opnieuw tot de staatssecretaris van Defensie. Hij schreef het volgende:

“...Tot op heden heb ik van u niet mogen vernemen op mijn brief van 15/03/2003. Inmiddels heb ik op 01/04/2003 een gesprek gehad met de advocaten van de heer Spijkers, naar bleek op verzoek van de landsadvocaat. Zij brachten mij het verzoek van de landsadvocaat over mijn declaratie - die reeds door uw voorganger is geaccordeerd - te (her)formuleren in voor de Rekenkamer acceptabele termen, daar ik anders mag rekenen op jarenlange juridische procedures, wil ik ooit kans maken schadeloos gesteld te worden...”

De heer E vervolgde zijn brief met de opmerking dat hij niet de dupe wenste te worden van ordinaire ruzies en machtsspelletjes tussen de politieke en de ambtelijke top van het Ministerie van Defensie, en dat hij niet wenste mee te werken aan “creatief boekhouden”.

8. De staatssecretaris van Defensie reageerde bij brief van 1 mei 2003. Hij berichtte de heer E als volgt:

“...In antwoord op Uw fax van 4 april kan ik U niet anders mede delen dat de grondhouding van mij en mijn medewerkers geen andere is dan zo snel en zo compleet mogelijk uitvoering te geven aan het gestelde in de U bekende vaststellingsovereenkomst.

De uitvoering van de vaststellingsovereenkomst heb ik in handen gegeven van de Landsadvocaat.

In het kader van artikel 4 van de hiervoor genoemde overeenkomst dient de omvang van uw vordering op de heer Spijkers vastgesteld te worden.

Door de advocaten van de heer Spijkers is aangegeven dat reeds overeenstemming was bereikt over de hoogte van uw declaratie. (De betrokken medewerker van KPMG; N.o.) - de destijds ingeschakelde adviseur van KPMG - zou een en ander hebben geaccordeerd. Als dat zo zou zijn, zou het voor de hand hebben gelegen als het aldus overeengekomen bedrag in de vaststellingsovereenkomst zou zijn vastgelegd. Dat is niet gebeurd en dat vormt reeds een indicatie voor het feit dat hierover kennelijk nog geen overeenstemming bestond.

Wij hebben over dit punt vervolgens navraag gedaan bij (bedoelde medewerker van KPMG; N.o.). Deze heeft laten weten dat de kwestie van de declaratie niet was afgerond. De reactie van (bedoelde KPMG-medewerker; N.o.) is bij de advocaten D en C bekend.

Dit betekent dat de Landsadvocaat de door u ingediende declaraties nader diende te onderzoeken. Het gaat hier immers over het omgaan met publieke middelen waarover verantwoording moet kunnen worden afgelegd.

Omdat het een declaratie over medisch handelen betreft heeft de Landsadvocaat een tweetal vragen.

- Is er sprake van een onderliggende verzekering tegen medische kosten of betreft de declaratie kosten die een dergelijke verzekering te boven gaan.
- Bij medisch handelen kan geen BTW in rekening worden gebracht. Waarom is er dan wel BTW in de declaratie opgenomen.

Met betrekking tot de tweede vraag is door de Landsadvocaat in de richting van D en C de gedachte geopperd dat mogelijk een verklaring zou kunnen zijn dat er sprake zou zijn geweest van kosten van een vorm van begeleiding die niet te kwalificeren zijn als gebruikelijk medisch handelen.

Het geheel overziende kom ik tot de conclusie dat er hier op geen enkele wijze sprake is van tegenwerking of wat dan ook. De Landsadvocaat wacht op het antwoord op twee voor de hand liggende vragen. Als die tot genoegen zijn beantwoord, zal onmiddellijk worden overgegaan tot uitbetaling...”

9. Bedoelde arts stuurde op 25 november 2004 een brief naar de heer Spijkers waarin hij onder andere het volgende stelde:

“...Het met de heer Van Hoof overeengekomen bedrag voor mijn inspanningen stond en staat in geen enkele verhouding tot de werkelijk verrichte hoeveelheid werk, maar om bij te dragen aan een vlotte (sic!) afwikkeling van jouw zaak, ben ik hier destijds mee akkoord gegaan.

Vervolgens heeft de Landsadvocaat, die samen met de DGP (de directeur-generaal Personeel van het Ministerie van Defensie; N.o.) deze situatie opnieuw veroorzaakt heeft, gemeend mij te moeten schofferen.

(...)

Je begrijpt dat ik maar tot een conclusie kan komen: Defensie wenst dit niet af te handelen; noch met jou, noch met je raadsheren, noch met mij, ook na de talloze verzoeken daartoe vanuit de heren D en C.

Ik heb overwogen jou zelf aansprakelijk te stellen voor de openstaande bedragen. Echter ik wil jou net als in het verleden ook nu niet nog verder financieel-economisch onder druk zetten. Ik zou dit in strijd met mijn artseneed ervaren.

Om te voorkomen dat jij nu opnieuw in de vuurlinie bij Defensie komt te liggen, zend ik deze brief naar de mij bekende Media alsmede naar de betrokken Kamerleden...”

10. De heer Spijkers richtte zich bij brief van 26 november 2004 tot de staatssecretaris van Defensie. Onder verwijzing naar de brief van zijn arts van 25 november 2004 stelde hij het volgende:

“...De grootste onbenul kan weten dat:

- een arts zijn beroepsgeheim niet kan schenden en het impertinent is vragen te stellen mbt tot een patiënt zoals in casu de Landsadvocaat dat heeft gedaan.
En daarbij:
- geen enkele ziektekostenverzekering (...) deze schade, ontstaan door fraude en misleiding van de zijde van o.m. de staat/Defensie en Biza, dekt.
- Defensie dit uit alle correspondentie zelf kan afleiden en weet waarom het gaat...”

11. De advocaat van het ministerie richtte zich bij brief van 13 januari 2005 tot de heer B. Hij schreef het volgende:

“...Via de heer Spijkers heeft de Staatssecretaris van Defensie vernomen dat de wijze van afwikkeling van uw vordering op de heer Spijkers tot ergernis bij u heeft geleid.

Wat het Ministerie van Defensie betreft kan die zaak zo spoedig mogelijk worden afgewikkeld. Reeds bij brief van 28 januari 2003 (bedoeld is kennelijk: 28 februari 2003; N.o.) heb ik aan de mrs. D en C twee vragen voorgelegd met betrekking tot de declaratie (...).

Die vragen zijn tot op heden niet beantwoord. De vragen raken op geen enkele wijze het beroepsgeheim dat u heeft jegens Spijkers. Verder merk ik op, om een mogelijk misverstand op te helderen, dat het voor de vraag of een ziektekostenverzekering tot uitkering moet komen niet relevant is op welke wijze de schade als gevolg waarvan medische kosten moesten worden gemaakt is ontstaan. Als de schade zou zijn ontstaan door de onrechtmatige gedraging van een derde kan de ziektekostenverzekeraar na uitkering aan de verzekerde als gesubrogeerd verzekeraar (...) verhaal zoeken bij de aansprakelijke derde.

Ten einde de kwestie te kunnen afwikkelen verzoek ik u dan ook antwoord te geven op de twee hiervoor bedoelde vragen...”

12. Bedoelde arts richtte zich bij brief van 15 maart 2003 tot de staatssecretaris van Defensie. Hij schreef onder andere het volgende:

“Ook wordt mijn declaratie van 21/03/2002, die integraal onderdeel van de afspraken uitmaakt - ik verwijs naar KPMG en (de eerder bedoelde medewerker van KPMG; N.o.) - niet betaald en hiermee wordt de noodzakelijke medische bijstand van dhr. Spijkers ernstig bemoeilijkt. De kosten voor deze bijstand lopen door het niet nakomen van de afspraken op en naast de P.M. post over 2002 kunt u een P.M. post over het eerste kwartaal van 2003 tegemoet zien en zal ik de wettelijke rente in rekening brengen vanaf 5 mei 2002. Tevens behoud ik mij uitdrukkelijk het recht voor, de kosten van verdere medische bijstand t.b.v. dhr. Spijkers voor zover samenhangend met, dan wel voortkomend uit de aan u beschreven situatie, te declareren ten laste van uw departement aangezien ik daar de aansprakelijkheid leg.

Mocht u vragen hebben m.b.t. mijn, in verhouding tot de werkelijkheid geleverde inspanningen, uiterst schappelijke declaratie, waarmee N.B. uw voorganger reeds akkoord is gegaan, verzoek ik u mij daarover rechtstreeks te benaderen; ik heb geen vertrouwen in een landsadvocaat die reeds 18 jaar aantoonbaar mede verantwoordelijk is voor de situatie die thans opgelost moet worden en die meent mij te moeten opzadelen met administratief huiswerk, mij daarmee belemmerend in mijn taakuitoefening als arts.”

13. Over de vordering van de heer E deelde de advocaat van het ministerie op 16 november 2005 het volgende mee aan de Nationale ombudsman:

“...Bij brief van 31 januari 2003 heb ik aan de advocaten van E twee vragen gesteld over de door hem ingediende vordering ad fl. 250.000,- te weten waarom deze vordering niet gedekt was onder een ziektekostenverzekering en waarom BTW werd berekend over dit bedrag.

Naar aanleiding van de stelling van (de advocaten van) E dat deze vordering door de bindend adviseur (de eerder bedoelde medewerker van KPMG; N.o.) reeds was vastgesteld op fl. 250.000,- is navraag gedaan (bedoelde medewerker van KPMG; N.o.). Deze verklaarde dat hij de desbetreffende vordering niet aldus had vastgesteld. Dat blijkt onder meer ook uit het feit dat in (...) artikel 4 van de vaststellingsovereenkomst geen bedrag is vermeld en de Staat nu juist gemachtigd wordt om te trachten een schikking te bereiken respectievelijk een procedure te voeren terzake van deze vorderingen.

Ik heb gerappelleerd op 28 februari 2003.

Tijdens een bespreking op 6 maart 2003 op het Ministerie met de toenmalige advocaten van E (dat zijn dezelfde advocaten die optreden voor de heer Spijkers) is het onderwerp nog eens aan de orde gesteld. Bij brief van 12 maart 2003 aan mij is door de toenmalige advocaten van E gesteld dat de vragen aan E zouden worden voorgelegd. Na een brief van E aan de Staatssecretaris zijn bij brief van 13 januari 2005 de twee vragen wederom aan de heer E voorgelegd. Tot op heden zijn de vragen niet beantwoord...”

14. In het kader van de bemiddeling van de Nationale ombudsman gaf de heer Spijkers bij schrijven van 20/22 november 2005 een toelichting op de werkzaamheden van de heer E. Volgens de heer Spijkers was het Ministerie van Defensie aan de heer E inmiddels een bedrag van ca. € 750.000 verschuldigd, exclusief rente en BTW.

15. Omdat de betrokken medewerker van KPMG ter zake zijn activiteiten in deze kwestie vertrouwelijk had toegezegd aan de drie betrokken partijen (het Ministerie van Defensie, de heer Spijkers en mevrouw A) heeft de Nationale ombudsman geen navraag bij hem kunnen doen (zie ook onder Onderzoek).

Beoordeling

1. De heer Spijkers wordt vanaf 1985 begeleid door arts E. Deze begeleiding gaat veel verder dan uitsluitend medische aspecten. Zo heeft de heer E namens de heer Spijkers ook tal van procedures gevoerd bij verschillende instanties en hem vergezeld bij allerlei gesprekken met derden.

2. In het hiervoor (onder D.1.) al genoemde artikel 4 van de vaststellingsovereenkomst waarin is bepaald dat de Staat de heer Spijkers vrijwaart voor vorderingen van derden die samenhangen met het ongeval van de heer A, is ook de vordering van de heer E uitdrukkelijk genoemd.

3. De heer E heeft in maart 2002 een “declaratie medische consultatie t.b.v. de heer Spijkers” ingediend bij de advocaat van de heer Spijkers. De declaratie betrof de periode 1990 tot en met 2001 en beliep, inclusief BTW, een bedrag van f 287.890.

Na de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst werd namens het ministerie aan de advocaat van de heer Spijkers gevraagd waarom de gedeclareerde kosten niet waren gedekt door een verzekering. In reactie daarop deelde de advocaat van de heer Spijkers

aan het ministerie mee dat de betrokken medewerker van KPMG had bevestigd dat de betaling van een bedrag van f 250.000 aan de heer B. was goedgekeurd door de toenmalige staatssecretaris van Defensie. In verband daarmee wenste de advocaat van de heer Spijkers niet nader op de declaratie in te gaan.

4. De advocaat van het ministerie liet daarop weten dat de mededeling dat over de betaling van een bedrag van f 250.000 overeenstemming was bereikt tussen partijen niet werd bevestigd door de betrokken medewerker van KPMG en dat die medewerker aan het ministerie had bericht dat met betrekking tot de declaratie van de heer E nog een tweede vraag was opgekomen, namelijk of er terecht BTW was berekend.

5. In de daarop volgende periode maakten de heer E en de heer Spijkers aan het ministerie hun ongenoegen kenbaar over de gang van zaken rond de declaratie van de heer E. Onder meer herhaalden zij dat over het genoemde bedrag van f 250.000 overeenstemming was bereikt, en dat de vragen die aan de heer E waren voorgelegd zijn beroepsgeheim raakten.

6. De staatssecretaris en de advocaat van het ministerie deelden in reactie daarop aan de heer E mee dat en waarom de bedoelde vragen het beroepsgeheim van de heer E jegens de heer Spijkers niet raakten, en waarom het ministerie beantwoording van de vragen over de verzekeringsdekking en over de BTW-kwestie nodig vond.

7. Tot beantwoording van de twee vragen of tot betaling van de declaratie was het in september 2006 nog niet gekomen. Volgens de heer Spijkers was het bedrag dat het ministerie aan de heer E verschuldigd was, inmiddels opgelopen tot € 750.000, exclusief rente en BTW.

8. Het vereiste van redelijkheid houdt in dat een bestuursorgaan de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afweegt en dat de uitkomst van die afweging niet onredelijk mag zijn.

9. Uit het voorgaande blijkt dat partijen van mening verschillen over de vraag of over het genoemde bedrag van f 250.000 overeenstemming was bereikt tussen partijen, en over de mogelijkheid de twee vragen die namens het ministerie aan de heer E met betrekking tot zijn declaratie zijn gesteld, te beantwoorden.

10. Wat het eerste punt betreft, is uit het onderzoek naar voren gekomen dat volgens de advocaat van de heer Spijkers door de betrokken medewerker van KPMG is bevestigd dat er sprake was van overeenstemming over een bedrag van f 250.000 terwijl volgens de advocaat van het ministerie door de KPMG-medewerker was verklaard dat de vordering van de heer E niet was vastgesteld op bedoeld bedrag. Omdat de Nationale ombudsman niet in de gelegenheid is geweest de betrokken KPMG-medewerker te horen (zie onder Onderzoek), is het hem niet mogelijk onomstotelijk vast te stellen of, en zo ja door wie, over het bedoelde bedrag overeenstemming was bereikt. Wel stelt hij vast dat

in de vaststellingsovereenkomst op geen enkele wijze is gerefereerd aan het genoemde bedrag of aan bedrag waarover overeenstemming zou bestaan.

11. Wat het tweede punt betreft, merkt de Nationale ombudsman het volgende op. Hij vindt het op zichzelf niet onredelijk dat het ministerie de twee bedoelde vragen heeft voorgelegd aan de heer E. Het ging immers om een declaratie ter zake van medische bijstand, en in de regel wordt dergelijke bijstand gedekt door een verzekering. Bovendien wordt ter zake van medisch handelen in het algemeen geen BTW in rekening gebracht. De Nationale ombudsman deelt de opvatting van het ministerie dat de twee vragen die aan de heer E zijn gesteld, niet raakten aan zijn beroepsgeheim jegens de heer Spijkers.

12. De heer E heeft de twee bedoelde vragen (nog) niet beantwoord. In verband daarmee ziet de Nationale ombudsman geen reden het ministerie te verwijten dat de declaratie van de heer E bijna vijf jaar na de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst nog niet is afgehandeld. Een en ander is immers het rechtstreekse gevolg van de weigering van de heer E om in te gaan op die twee vragen. Van strijd met het vereiste van redelijkheid is geen sprake. Evenmin is gebleken van schending van een van de andere behoorlijkheidsvereisten.

De onderzochte gedraging is op dit onderdeel behoorlijk.

F. Administratieve rectificatie (artikel 7 VO)

Bevindingen

1. Het Ministerie van Defensie heeft Deloitte en Touche benaderd met het verzoek het ministerie te adviseren over de uitvoering van de administratieve rectificatie.

2. Deloitte bracht op 1 juli 2003 advies uit aan het ministerie. Daarin staat het volgende:

“...Wij stellen op grond van het voorgaande het volgende scenario aan het ministerie van Defensie voor:

Met betrekking tot de voorbereiding:

Verzamel alle stukken die betrekking hebben op (A en Spijkers; N.o.), voor zover dit binnen het gezagsbereik van Defensie ligt.

Verzoek de regering om medewerking namens de Staat in deze.

Meldt aan de Registratiekamer dat (en hoe) dit dossier verwerkt gaat worden.

Verkrijg de uitdrukkelijke toestemming van (A en Spijkers; N.o.) voor de verwerking van de medische gegevens in het dossier, waarbij er geen reden is om aan te nemen dat zich met betrekking tot (A; N.o.) medische gegevens in het dossier bevinden.

Verzoek Deloitte & Touche de inhoudsopgaven met betrekking tot het kerndossier over te dragen aan degene die namens de SG is belast met de documentaire informatievoorziening, te weten de directeur DARIC.

Met betrekking tot het dossier:

Verzoek het Nationaal Archief (de rijksarchivaris) om een uitspraak inzake de cultuurhistorische waarde van dit dossier. Afhankelijk van deze uitspraak wordt het dossier overgedragen aan het NA onder beperking van de openbaarheid teneinde de persoonlijke belangen van betrokkenen te beschermen. Hiervoor dient een toegangsregeling te worden opgesteld waarin ondermeer de termijn van beperking van de openbaarheid wordt geregeld.

Mocht het dossier niet over enige cultuurhistorische waarde beschikken dan wordt het volgende scenario voorgesteld:

Scherp alle gegevens die betrekking hebben op (A en Spijkers; N.o.) af door deze fysiek op een niet-toegankelijke locatie onder te brengen (bij voorbeeld het CAD) waardoor de negatieve en/of belemmerende werking van het dossier beëindigd wordt.

Bepaal in een toegangsregeling:

- de termijn waarbinnen het dossier afgeschermd blijft;*
- een gerechtigde met betrekking tot deze dossiers (Defensie specifieke regelgeving).*

Structureer het dossier (verplichting inzake de archiefwet).

Behandel het dossier conform de Archiefwet en de van toepassing zijnde selectielijsten.

Hiermee wordt naar onze inzichten voldaan aan de vaststellingsovereenkomst, met redelijke inspanningen en zonder schending van Archiefwet, Wet bescherming persoonsgegevens en/of Wet Openbaarheid Bestuur. Dit scenario zal objectief getoetst worden door het voor te leggen aan het Nationaal Archief, de Rijksarchiefinspectie en het College Bescherming Persoonsgegevens teneinde zekerheid te krijgen omtrent de haalbaarheid én volledigheid van het scenario.

Het projectteam Deloitte & Touche adviseert het Ministerie van Defensie met klem de advocaten van (A en Spijkers; N.o.) te informeren over dit scenario...”

3. In reactie op een brief van de advocaten van de heer Spijkers, deelde de advocaat van het Ministerie van Defensie hun bij brief van 22 augustus 2003 het volgende mee:

“...In mijn brief van 24 maart jl. aan u heb ik uiteengezet dat cliënt bij de uitvoering van de artikelen 7 en 8⁶ van de vaststellingsovereenkomst niet over één nacht ijs is gegaan. Uw stelling dat daarbij “zoveel vertraging” is opgetreden werpt Defensie dan ook verre van zich. Er is op een weloverwogen en zorgvuldige wijze gekozen voor het thans ingezette traject. Het staat u – zoals gezegd – vrij daarin te participeren.

Indien u dat wenst kunt u over deze kwestie rechtstreeks in contact treden met Deloitte en Touche. Voor de goede orde stel ik vast dat eventuele in dat verband gemaakte advocatenkosten niet voor vergoeding in aanmerking komen...”

De advocaat van het ministerie voegde daar het volgende aan toe:

“...Wat het verzoek van uw cliënt betreft om van mijn cliënt een verklaring te verkrijgen dat hij door Defensie niet wordt gezien als een politiek crimineel of een psychiatrisch patiënt, bericht ik u het volgende. Uit de verschillende excuusbrieven die aan uw cliënt zijn gezonden, laatstelijk de excuusbrief die in het kader van de vaststellingsovereenkomst is verzonden, blijkt dat er geen enkele grond is voor de stelling van uw cliënt dat hij door Defensie als politiek crimineel of psychiatrisch patiënt wordt gezien. Integendeel, uit de brieven blijkt juist van waardering voor uw cliënt. Er is dan ook geen aanleiding de door uw cliënt gevraagde verklaring af te geven. Overigens hebben partijen door het sluiten van de vaststellingsovereenkomst discussies als deze nu juist willen voorkomen...”

4. De advocaat van het Ministerie van Defensie deelde bij brief van 26 november 2003 het volgende mee aan de advocaten van de heer Spijkers:

“...Ten aanzien van de stelling dat door de heer Spijkers geen paspoort kan worden verkregen, heeft Defensie door Deloitte en Touche een analyse laten uitvoeren. Deze analyse is als bijlage bij deze brief gevoegd en gaat in op de gronden waarop een paspoort door de bevoegde civiele autoriteiten kan worden geweigerd. Evident is dat er

⁶ Met artikel 8 is bedoeld op een vergelijkbare bepaling in de vaststellingsovereenkomst tussen de Staat en mevrouw A.

in de relatie van Defensie met de heer Spijkers geen gronden bestaan die aanleiding kunnen vormen voor het weigeren van een paspoort aan de heer Spijkers.

Wat betreft het bestaan van documenten met de aantekening "pol/crim" in relatie tot de heer Spijkers is navraag gedaan bij de Militaire Inlichtingen en Veiligheidsdienst (MIVD). Hieruit is het volgende gebleken.

Naar iedere burger en militair die bij defensie een vertrouwensfunctie vervult of gaat vervullen wordt een veiligheidsonderzoek uitgevoerd. Bij het veiligheidsonderzoek wordt onder meer beoordeeld of er justitiële gegevens zijn, of er gegevens zijn over 'staats-gevaarlijke' activiteiten dan wel gegevens over activiteiten die een gevaar vormen voor de democratische rechtsorde. In de praktijk wordt hiervoor de term gehanteerd: politieke en criminele antecedenten.

In de jaren tachtig is er ook een dergelijk veiligheidsonderzoek uitgevoerd naar de heer Spijkers. In dit kader is op een werkblad van de voormalige Landmacht Inlichtingendienst ingevuld 'Pol Crim KNV'. Dit betekent dat raadpleging van de daarvoor in aanmerking komende registers als resultaat heeft opgeleverd dat betrokkene daarin niet voorkomt (KNV = komt niet voor). Navraag bij de gemeente naar de inschrijving van betrokkene in de gemeentelijke basisadministratie leidde er vroeger vaak toe dat de desbetreffende gemeente een kopie van de persoonskaart toestuurde aan de MIVD of haar voorganger. Op een kopie van de persoonskaart werd soms de uitslag van het onderzoek naar politieke- en criminele antecedenten vermeld. Dit is ook gebeurd op de persoonskaart van de heer Spijkers. Met de hand is bijgeschreven 'pol/crim KNV Asd'. De opmerking KNV betekent ook hier: 'komt niet voor' en 'Asd' betekent Amsterdam.

Conclusie is dat de vermelding 'pol/crim' op deze documenten geen andere betekenis heeft dan dat raadpleging van de daarvoor in aanmerking komende registers in het kader van een veiligheidsonderzoek naar de heer Spijkers als resultaat heeft opgeleverd dat betrokkene daarin niet voorkomt..."

5. De staatssecretaris van Defensie deelde bij brief van 19 december 2003 het volgende mee aan de voorzitter van de Tweede Kamer:

"...Met de uitreiking van een Koninklijke onderscheiding aan mevrouw A en de heer Spijkers op 27 november j.l. zijn de vaststellingsovereenkomsten met mevrouw A en de heer Spijkers nagenoeg afgerond. Wat nog resteert is de afronding van de administratieve rectificatie waarmee zoals bekend door mij het adviesbureau Deloitte en Touche is belast. Daarmee wordt de laatste verplichting van Defensie uit de overeenkomsten nagekomen.

(...)

Binnen afzienbare tijd verwacht ik dat de werkzaamheden met betrekking tot de administratieve rectificatie (door Deloitte en Touche) kunnen worden afgerond. Daarmee zal de uitvoering van de vaststellingsovereenkomsten met de heer Spijkers en mevrouw A door Defensie zijn voltooid..."

6. Bij brief van eveneens 19 december 2003 deelde de staatssecretaris van Defensie aan de heer Spijkers het volgende mee:

“...Met de uitreiking van de Koninklijke onderscheiding aan u op 27 november j.l. is een van de laatste elementen uit de vaststellingsovereenkomst tussen u en Defensie afgerond. Rest nog de afronding van de administratieve rectificatie waarmee zoals bekend Deloitte en Touche is belast. Daarmee zullen de verplichtingen van Defensie uit de overeenkomst zijn nagekomen.

Aan mij is nog gevraagd een verklaring af te geven over u. Hoewel het nu juist de bedoeling van partijen is met de vaststellingsovereenkomst de discussie te beëindigen wil ik hieraan tegemoet komen. Daartoe deel ik u mede, onder verwijzing naar het gestelde in de brieven van de Landsadvocaat van 22 augustus 2003 en 26 november 2003 aan uw advocaten, dat ik u niet beschouw als een politiek crimineel en/of als (politiek) psychiatrisch patiënt...”

7. De heer Spijkers stuurde op 3 februari 2004 een brief aan de betrokken medewerker van Deloitte. In zijn brief gaf de heer Spijkers aan de ideeën van Deloitte over de administratieve rectificatie zeer beperkt te achten. Volgens de heer Spijkers leek het erop dat Deloitte al bij de aanvaarding van de opdracht van het Ministerie van Defensie een heilloze weg was ingeslagen. In dat verband benadrukte hij dat het ministerie relevante informatie had achtergehouden voor Deloitte.

8. De advocaten van de heer Spijkers voerden begin juni 2004 overleg met twee medewerkers van Deloitte. Blijkens het door een van de advocaten van de heer Spijkers opgestelde gespreksverslag d.d. 2 juni 2004 hebben de medewerkers van Deloitte bij die gelegenheid aangegeven dat zij geen documenten of aanwijzingen hadden gevonden waaruit bleek dat de heer Spijkers in het dagelijks leven last zou kunnen hebben van aantekeningen over zijn persoon in enige administratie.

9. In antwoord op een brief van de advocaten van de heer Spijkers deelde de advocaat van het ministerie hun bij brief van 6 juli 2004 het volgende mee:

“...Naar aanleiding van de eerste punten bericht ik u dat mijn cliënt Deloitte de opdracht heeft gegeven de administratieve rectificatie ter hand te nemen. Mijn cliënt is dus de opdrachtgever. In het kader van deze opdracht is voorts besproken dat het zinvol is uw cliënt in de gelegenheid te stellen commentaar te geven op de door Deloitte voorgestelde wijze van afhandeling. Mijn cliënt zal zich met (de betrokken medewerker van Deloitte; N.o.) verstaan naar aanleiding van de punten die u opwerpt in uw brief. In ieder geval is het dus uitdrukkelijk de bedoeling dat uw cliënt in de gelegenheid wordt gesteld commentaar te leveren. Uiteindelijk zal Deloitte moeten beoordelen op welke wijze het commentaar in de uiteindelijke advisering aan de Staat en de afwikkeling van de administratieve rectificatie zal worden meegewogen...”

10. In reactie op vragen van de SP-fractie in de Tweede Kamer over de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst, deelde de staatssecretaris van Defensie die fractie op 24 november 2004 het volgende mee:

“...Het enige nog openstaande punt uit de vaststellingsovereenkomst met mevrouw A en de heer Spijkers is het geven van uitvoering aan wat is gaan heten de “administratieve rectificatie”. Daar is door het bureau Deloitte en Touche hard aan gewerkt.

De inhoudelijke kern van dit onderwerp is uit te sluiten dat betrokkenen in hun functioneren nog belemmerd kunnen worden door gegevens die in de archieven aanwezig zouden zijn.

Alle betrokken archiefstukken zijn binnen mijn ministerie verzameld, gerubriceerd en ontoegankelijk gemaakt. De bedoeling is dat zij op korte termijn gedeponereerd worden bij het Rijksarchief, waarbij de afspraak gemaakt zal worden, dat zij gedurende het leven van de heer Spijkers en mevrouw A voor niemand toegankelijk zullen zijn, of een periode van 75 jaren (maximum termijn archiefwet).

Ik hecht er zeer aan dat over de regeling van de toegankelijkheid instemming zal zijn met beide betrokkenen. Het buiten Defensie brengen van stukken en het uitsluiten van toegankelijkheid is naar mijn opvatting de enige volkomen methode om incidenten in de toekomst te voorkomen. Ik hoop dat dit geheel voor de jaarwisseling uitgevoerd kan zijn...”

11. De advocaat van het ministerie stuurde op 22 december 2004 het advies van Deloitte inzake de uitvoering van de administratieve rectificatie aan de advocaten van de heer Spijkers. Hij gaf daarbij aan dat de heer Spijkers tot 28 januari 2005 op dat advies kon reageren.

12. Op verzoek van de advocaten van de heer Spijkers werd deze termijn verlengd tot 1 maart 2005. Vervolgens vond, wederom op verzoek van deze advocaten, verlenging van de termijn plaats tot 1 juni 2005.

13. Bij schrijven van 31 mei 2005 gaf de heer Spijkers aan de termijn voor onbepaalde tijd te stuiten.

14. Bij brief van 29 augustus 2005 informeerde de staatssecretaris van Defensie de Voorzitter van de Tweede Kamer opnieuw over de stand van zaken. Hij stelde ter zake het volgende:

“...In artikel 7 van de Vaststellingsovereenkomst is opgenomen dat het ministerie van Defensie er voor zal zorgdragen dat eventuele negatieve informatie en/of informatie waardoor de heer Spijkers in welke mate dan ook belemmerd wordt, uit de systemen zal worden verwijderd. Ten aanzien van de uitvoering van deze bepaling van de Vaststellingsovereenkomst merk ik het volgende op. Het adviesbureau Deloitte is ingeschakeld

om het ministerie te ondersteunen bij het uitvoeren van het artikel 7 van de Vaststellingsovereenkomst. Dat heeft enige tijd geduurd, omdat het identificeren en verzamelen van alle bescheiden tijd vergde. Ook het in acht nemen van de eisen van de Archiefwet en de Wet Bescherming Persoonsgegevens vereiste dat er nauwkeurig moest worden gewerkt. Bovendien heeft het identificeren en verzamelen van documenten in een aantal gevallen betrekking gehad op andere instanties dan het ministerie van Defensie. Het verzamelen van dergelijke documenten gaat onder meer gepaard met het overgaan van de zogenaamde zorgplicht naar het ministerie van Defensie. Ook deze procedures hebben tijd geleverd. Ik wijs u er op dat met het oog op de voorgeschiedenis van dit dossier de zorgvuldigheid heeft geprevaleerd boven een snelle en pragmatische invulling.

Thans zijn de documenten die betrekking hebben op het ongeval van de heer A, de geschillen met de nabestaanden van A en de geschillen met de heer Spijkers bijeengebracht in een afgesloten ruimte op het ministerie van Defensie. Voor een zorgvuldige uitvoering van artikel 7 van de Vaststellingsovereenkomst en ter bescherming van de heer Spijkers is er voor gekozen deze verzamelde documenten vervolgens niet op het ministerie van Defensie te bewaren, maar het in depot te geven bij het Nationaal Archief. Door de stukken af te zonderen van andere archiefstukken zijn deze feitelijk niet meer algemeen toegankelijk. Als de collectie vervolgens in zijn geheel wordt ondergebracht bij het Nationaal Archief, is de collectie uit het archiefsysteem van het ministerie van Defensie verwijderd. Deze overbrenging is geen formele overdracht in de zin van artikel 13 van Archiefwet (een "vervroegde overdracht"), maar een vorm van het in bewaring geven van de collectie opdat deze uit 'de systemen' wordt verwijderd. De archiefwettelijke zorg voor de documenten blijft dan berusten bij de minister van Defensie, met uitzondering van de documenten van de AIVD waar het ministerie van Binnenlandse Zaken de archiefwettelijke zorg voor behoudt. Hiermee wordt gehandeld in overeenstemming met de Archiefwet, die voorschrijft dat documenten die ter bewaring zijn aangemerkt pas na twintig jaar aan het Nationaal Archief moeten worden overgedragen. Uit het oogpunt van zorgvuldigheid zal een externe notaris de toegangsregeling tot het dossier bewaken.

Het dossier wordt dus niet in zijn geheel en zonder beperkingen opengesteld voor onderzoekers en journalisten. Naar het oordeel van Defensie is dat niet in overeenstemming met de Vaststellingsovereenkomst tussen de nabestaanden van de heer A en de Staat der Nederlanden. Ook draagt openstelling van het archief niet bij aan het oogmerk van beide partijen bij ondertekening van de Vaststellingsovereenkomst, om deze zaak af te sluiten. Ik wijs u er op dat een totale openbaarmaking van het dossier ook niet in overeenstemming is met de wens van zowel de Vaste Commissie voor Defensie, als de heer Spijkers en van Defensie om de periode voorafgaand aan het tekenen van de Vaststellingsovereenkomst te laten rusten.

Uiteraard is de Wet Openbaarheid van Bestuur (hierna WOB) van toepassing op de documenten. Het openbaarmakingsregime wijkt ten aanzien van dit dossier niet af van de gebruikelijke gang van zaken. Ieder verzoek om openbaarmaking van documenten

dient binnen de wettelijke kaders te worden beoordeeld. In de WOB zijn uitzonderingsgronden op de openbaarmaking aangegeven. Aangezien het archief documenten bevat welke onder deze uitzonderingsgronden vallen en daardoor niet in aanmerking komen voor openbaarmaking, kan dit archief niet volledig openbaar gemaakt worden. Ik doel hierbij op bijvoorbeeld personeelsvertrouwelijke documenten, documenten met medische geheime informatie, documenten met staatsgeheimen, persoonsgegevens of persoonlijke beleidsopvattingen. Hiermee komt Defensie, binnen de wettelijke mogelijkheden die er zijn, tegemoet aan uw verzoek. Vanzelfsprekend zal er bij iedere afweging inzake openbaarmaking van stukken rekening gehouden worden met de belangen van de heer Spijkers, zoals die zijn verwoord in de Vaststellingsovereenkomst.

Met betrekking tot uw opmerking over het overleg met de heer Spijkers merk ik op dat hem om een reactie is gevraagd over het advies van Deloitte. Daarbij is hem ook concreet gevraagd naar zijn voorkeur voor de behandeling van de documenten na het verstrijken van de overbrengingstermijn van twintig jaar. De heer Spijkers heeft vooralsnog afgezien van een reactie.

De Landsadvocaat, het adviesbureau Deloitte en Defensie zijn van mening dat, uitgaande van de bevindingen van Deloitte, er aldus op een zorgvuldige wijze uitvoering wordt gegeven aan het betrokken artikel van de Vaststellingsovereenkomst...

15. Bij brief van 16 november 2005 deelde de advocaat van het ministerie met betrekking tot de administratieve rectificatie het volgende mee aan de Nationale ombudsman:

"...In artikel 7 van de vaststellingsovereenkomst is voorts opgenomen dat "de Staat c.q. het Ministerie van Defensie (...) zo nodig en voor zover dat binnen zijn macht ligt ervoor zorg (zal) dragen dat eventuele negatieve informatie en/of informatie waardoor de heer Spijkers in welke mate dan ook belemmerd wordt, uit zijn systemen zal worden verwijderd, tenzij vaststaat dat hij daarmee in strijd met de archiefwet zou handelen."

Het is niet eenvoudig de precieze bedoeling van deze bepaling te doorgronden. Het Ministerie van Defensie is van oordeel dat met de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, de verzending van de excuusbrief en de uitreiking van de Koninklijke onderscheiding voldoende duidelijk is gemaakt dat Defensie geen negatief beeld (meer) heeft van de heer Spijkers. De gewenste rehabilitatie heeft daarmee vorm gekregen.

Niettemin is het Ministerie van Defensie ervan uitgegaan dat het op grond van artikel 7 gehouden was nadere actie te ondernemen. Met het oog daarop heeft de Staatssecretaris van Defensie, zoals aangegeven in de (...) brief van 14 februari 2003 aan mevrouw Van Velzen⁷, Deloitte & Touche (thans Deloitte) opdracht gegeven te adviseren hoe uitvoering te geven aan artikel 7 en de daaraan verbonden werkzaamheden uit te voeren. Gezien de omvang van het dossier heeft de advisering van Deloitte terzake meer tijd in beslag genomen dan voorzien. Op 22 december 2004 heeft Deloitte haar advies uitgebracht. Vervolgens is de heer Spijkers in de gelegenheid gesteld te reage-

⁷ Mevrouw Van Velzen is het lid van de SP-fractie in de Tweede Kamer dat herhaaldelijk vragen heeft gesteld over "de zaak Spijkers".

ren op dit advies. Om hem moverende redenen heeft hij daar tot op heden geen gebruik gemaakt.

Kort samengevat komt de advisering van Deloitte erop neer dat alle bescheiden in het dossier Spijkers bewaard zullen worden. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt, zoals dat op grond van de Archiefwet normaal gesproken wel gebeurt, tussen bescheiden die voor vernietiging in aanmerking komen en bescheiden die voor bewaring in het Nationaal Archief in aanmerking komen. De totale collectie wordt ondergebracht in een afzonderlijk af te sluiten ruimte in het Nationaal Archief. De toegankelijkheid van die ruimte wordt beheerst door een toelatingsprotocol en gemonitord door een door het Ministerie van Defensie in te schakelen notaris. De vraag of personen inzage mogen nemen in de bescheiden wordt beheerst door de WOB en/of de Archiefwet..."

16. Op 1 december 2005 vond een gesprek plaats tussen de Nationale ombudsman en de betrokken medewerker van Deloitte. Bij deze gelegenheid gaf bedoelde medewerker een toelichting op de wijze waarop Deloitte, in opdracht van het Ministerie van Defensie, de administratieve rectificatie uitvoert. In dat verband verstrekke hij het op 1 juli 2003 aan het Ministerie van Defensie voorgelegde advies over de wijze waarop de administratieve rectificatie zou kunnen worden vormgegeven (zie onder 2.).

17. In het kader van het schriftelijke onderzoek van de Nationale ombudsman deelde de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie op 18 augustus 2006 het volgende mee:

"...a. Inmiddels is de "collectie" - op de AIVD-stukken na - overgebracht in een afgesloten ruimte van het Nationale Archief. De AIVD-stukken volgen op korte termijn. Er zal, naar het zich laat aanzien, op korte termijn een zogenoemd convenant gesloten worden tussen de relevante partijen waarin is vastgelegd op welke wijze toegang kan worden verkregen tot de collectie.

b. Zoals (de advocaat van het Ministerie van Defensie; N.o.) opmerkt in zijn brief van 16 november 2005 aan u is het niet eenvoudig de precieze bedoeling van artikel 7 van de vaststellingsovereenkomst te achterhalen. Defensie is van oordeel dat met de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, de verzending van de excuusbrieven en de uitreiking van de koninklijke onderscheiding invulling is gegeven aan de gewenste rehabilitatie.

Defensie is er echter van uitgegaan dat het op grond van artikel 7 gehouden was nadere actie te ondernemen. Het heeft Deloitte verzocht te adviseren hoe nadere uitvoering dient te worden gegeven aan deze bepaling. Uit artikel 7 vloeit geenszins voort dat Spijkers betrokken diende te worden bij dit proces. Niettemin heeft Deloitte met medeweten en instemming van Defensie Spijkers in de gelegenheid gesteld zijn visie op de wijze waarop uitvoering moest worden gegeven aan artikel 7 kenbaar te maken. Spijkers heeft in dit verband eenmaal met de heer (...) van Deloitte gesproken. Verder heeft (de advocaat van het ministerie; N.o.) in onder meer zijn brief van 22 augustus 2003 erop gewezen dat het Spijkers vrij stond te participeren in het ingezette traject met

betrekking tot de administratieve rectificatie. Met participeren is bedoeld dat Spijkers en ook diens raadslieden wat Defensie betreft commentaar konden geven op de door Deloitte voorgestelde wijze van afhandeling. Daarbij is er op gewezen dat Deloitte moest beoordelen op welke wijze het eventuele commentaar van Spijkers in de uiteindelijke advisering aan mijn ministerie en de afwikkeling van de administratieve rectificatie zou moeten worden meegewogen.

Bij brief van 22 december 2004 is vervolgens aan de advocaten van Spijkers het rapport van Deloitte van die datum aangeboden. Spijkers wordt in de gelegenheid gesteld tot 28 januari 2005 een reactie te geven...”

De secretaris-generaal voegde daar aan toe dat nimmer een inhoudelijke reactie van de zijde van de heer Spijkers was ontvangen op het eindrapport van Deloitte van 22 december 2004.

Beoordeling

1. In artikel 7 van de vaststellingsovereenkomst is bepaald dat het ministerie er, voor zover nodig en voor zover mogelijk, voor zal zorgen dat eventuele negatieve informatie en/of informatie waardoor de heer Spijkers in welke mate dan ook belemmerd wordt, uit zijn systemen zal worden verwijderd, tenzij vaststaat dat daarmee in strijd met de Archiefwet zal worden gehandeld.

2. De advocaat van het Ministerie van Defensie heeft aangegeven dat het niet eenvoudig is de precieze bedoeling van deze bepaling te doorgronden. Hij wees er op dat het ministerie van oordeel was door de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst, de verzending van de excuusbrief en de uitreiking van de Koninklijke onderscheiding voldoende duidelijk te hebben gemaakt geen negatief beeld (meer) te hebben van de heer Spijkers. Omdat het ministerie niettemin van mening was op grond van artikel 7 van de vaststellingsovereenkomst nadere actie te moeten ondernemen, heeft het Deloitte opdracht gegeven ter zake te adviseren alsmede de daaraan verbonden werkzaamheden uit te voeren.

3. Deloitte heeft op 1 juli 2003 aan het ministerie advies uitgebracht over de wijze waarop de administratieve rectificatie kon worden uitgevoerd. In het kort kwam dit advies erop neer alle documenten met betrekking tot de zaak Spijkers te verzamelen en fysiek onder te brengen op een niet-toegankelijk locatie. Volgens Deloitte zou bij uitvoering van het door haar voorgestelde scenario worden voldaan aan de vaststellingsovereenkomst, zonder dat de Archiefwet, de Wet openbaarheid van bestuur en de Wet bescherming persoonsgegevens zouden worden geschonden.

Uitdrukkelijk adviseerde Deloitte het ministerie om de advocaten van de heer Spijkers te informeren over dit scenario.

4. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat de heer Spijkers en zijn advocaten verschillende keren hebben gesproken met de betrokken medewerker van Deloitte, en

dat zij geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid inhoudelijk te reageren op een rapport van Deloitte van 22 december 2004.

5. Uit het onderzoek is voorts gebleken dat de staatssecretaris de advocaten van de heer Spijkers en de Tweede Kamer verschillende keren heeft geïnformeerd over de stand van zaken rond de uitvoering van de administratieve rectificatie, en dat hij daarbij een te optimistisch beeld heeft gegeven van de tijd die nodig was om de administratieve rectificatie af te ronden. Zo schreef hij in augustus 2003 dat hij verwachtte dat de betreffende werkzaamheden binnen afzienbare tijd zouden kunnen worden afgerond en deelde hij in november 2004 mee te hopen dat een en ander voor de jaarwisseling zou zijn afgewikkeld. In augustus 2006 was het proces van administratieve rectificatie echter nog steeds niet voltooid.

6. Het verbaast de Nationale ombudsman dat het het ministerie kennelijk niet duidelijk was wat met de bepalingen in de vaststellingsovereenkomst over de administratieve rectificatie precies was bedoeld. Onduidelijkheid over dergelijke bepalingen vormt een voedingsbodem voor ongewenste discussies en interpretatieverschillen. Evenzeer verbaast het de Nationale ombudsman dat het ministerie er kennelijk geen idee van had hoeveel tijd gemoeid was met de uitvoering van de werkzaamheden die met de administratieve rectificatie samenhangen. Als gevolg daarvan hebben de advocaten van de heer Spijkers alsmede de Tweede Kamer een verkeerd beeld van de stand van zaken gekregen.

7. Uit het onderzoek is gebleken dat Deloitte, met inachtneming van de bepalingen van de Archiefwet, de Wet openbaarheid van bestuur en de Wet bescherming persoonsgegevens, heeft gezocht naar een mogelijkheid de documenten over de zaak Spijkers zoveel mogelijk bijeen te brengen in een afgesloten ruimte van het Nationale Archief. De Nationale ombudsman is van oordeel dat daarmee recht wordt gedaan aan de bedoeling van de bepaling over de administratieve rectificatie. Wat betreft de wijze waarop invulling wordt gegeven aan die bepaling ziet de Nationale ombudsman geen reden voor kritiek.

8. Voor zover de heer Spijkers van mening is dat het ministerie hem heeft aangemerkt als politiek crimineel en/of als (politiek) psychiatrisch patiënt verwijst de Nationale ombudsman naar de brief van de advocaat van het Ministerie van Defensie d.d. 26 november 2003 aan de advocaten van de heer Spijkers (zie bevindingen F, onder 4.). De Nationale ombudsman ziet geen aanleiding om te twijfelen aan de verklaring die de advocaat van het ministerie in die brief heeft gegeven voor de aantekening "pol/crim" op een persoonskaart van de heer Spijkers.

9. Van strijd met de vereisten van redelijkheid en van voortvarendheid is ter zake van de uitvoering van de administratieve rectificatie niet gebleken. De Nationale ombudsman heeft daarbij de feitelijke en de juridische complexiteit van een en ander in ogenschouw genomen. Door bij herhaling een onjuist beeld te geven van de termijn waarbinnen de administratieve rectificatie naar verwachting zou worden afgerond, heeft het ministerie wel gehandeld in strijd met vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is op dit onderdeel deels behoorlijk en deels niet behoorlijk.

G. *Declaratie mrs. C en D (artikel 8 VO)*

Bevindingen

1. Mr. C, verbonden aan een advocatenkantoor te Amersfoort, en mr. D, tot eind 2005 verbonden aan een advocatenkantoor te Utrecht, hebben gezamenlijk de heer Spijkers juridisch bijgestaan. In november 2005 heeft mr. D zijn activiteiten voor de heer Spijkers beëindigd in verband met de aanvaarding van een functie buiten de advocatuur.

2. De advocaat van het ministerie deelde bij brief van 22 augustus 2003 het volgende mee aan de advocaten van de heer Spijkers:

“...Kosten juridische bijstand

(...)

In de vaststellingsovereenkomst is bepaald dat de kosten van juridische bijstand vanaf het moment van inschakeling tot 3 maanden na het moment van betaling van de financiële genoegdoening buiten de regeling vallen en separaat en volledig door de Staat zullen worden gedragen. Deze verplichting zal Defensie vanzelfsprekend nakomen.

(...)

Advocatenkosten die na de hiervoor bedoelde datum zijn gemaakt, zullen niet door de Staat gedragen worden. Er bestaat ter zake van die kosten geen rechtsgrond op basis waarvan de Staat gehouden zou zijn deze te vergoeden. Ik wijs er in dit verband op dat partijen elkaar over en weer finale kwijting hebben verleend...”

3. Bij brief van 27 november 2003 bood het ministerie aan de advocaten van de heer Spijkers aan nog een extra bedrag tot € 10.000 te vergoeden vanwege rechtsbijstand aan de heer Spijkers in verband met de administratieve rectificatie.

4. Bij de stukken bevindt zich een brief van deze twee advocaten, gericht aan de advocaat van het Ministerie van Defensie, d.d. 11 december 2003. In die brief staat het volgende:

“...De heer Spijkers handhaaft zijn eis dat de kosten voor juridische bijstand, tot het moment dat de vaststellingsovereenkomst tussen partijen volledig is uitgevoerd, voor rekening van uw cliënt (het Ministerie van Defensie; N.o.) komen. Dit is geheel in lijn met de achterliggende gedachte achter artikel 8 van de vaststellingsovereenkomst.

Uw voorstel om alle na 10 maart 2003 verrichte werkzaamheden af te doen voor het door u genoemde bedrag van € 10.000 inclusief BTW en kantoorkosten is voor cliënt (de heer Spijkers; N.o.) daarom niet aanvaardbaar. Tussen 10 maart jl. en heden zijn al

meer kosten aan juridische bijstand gemaakt dan dat. Bovendien is er – gezien de door ons hiervoor geschetste gang van zaken – alle reden om een “stok achter de deur” in te bouwen zodat uw cliënt thans voortvarend te werk zal gaan...”

5. De advocaat van het ministerie deelde over de vergoeding van de rekening(en) van deze advocaten bij brief van 16 november 2005 het volgende mee:

“...In artikel 8 van de overeenkomst is bepaald dat de Staat de kosten van juridische bijstand tot drie maanden na het moment van betaling van de financiële genoegdoening volledig zal dragen.

De financiële genoegdoening is op 5 december 2002 betaald. Defensie heeft de advocatenkosten met betrekking tot de beide raadslieden van de heer Spijkers (de mrs. C en D) tot 10 maart 2003 vergoed. Vervolgens is bij brief van 27 november 2003 nog aangeboden de declaraties van na die periode tot een bedrag van € 10.000,- te vergoeden voor zover de declaraties betrekking hebben op rechtsbijstand in verband met de administratieve rectificatie die is uitgevoerd door Deloitte. Dit aanbod is niet aanvaard...”

6. In het kader van zijn bemiddeling is de Nationale ombudsman nagegaan wat er eind 2005 nog aan declaraties van de advocaten D en C openstond.

De heer C verstrekke op 13 december 2005 een gespecificeerd overzicht van de 152 uren die hij van 11 maart 2003 tot en met 12 december 2005 aan “de zaak Spijkers” had besteed. Het door hem gedeclareerde bedrag was, inclusief BTW, € 52.492. Daarbij gaf hij aan dat het ging om een tussendeclaratie en dat pas een slotdeclaratie kan worden opgemaakt als de zaak geheel is afgerond.

7. De Nationale ombudsman stuurde de declaratie van de heer C op 20 december 2005 ter verdere behandeling door naar het Ministerie van Defensie.

8. De staatssecretaris van Defensie reageerde bij brief van 8 mei 2006 als volgt:

“...Onder verwijzing naar uw schrijven d.d. 20 december 2005, welke ik recent ontvang, betreffende de rekening van de advocaat van de heer Spijkers, mr. C (...), deel ik het volgende mede.

In de, bij u bekende, Vaststellingsovereenkomst van 29 november 2002 is over de kosten van juridische bijstand een bepaling opgenomen. In artikel 8 is opgenomen dat de kosten, vanaf het moment van inschakeling tot drie maanden na het moment van de betaling van de financiële genoegdoening, volledig door de Staat zullen worden gedragen. Aan deze bepaling is uitvoering gegeven.

Daarnaast is er bij schrijven d.d. 27 november 2003 aan de advocaat van de heer Spijkers aangeboden om, zonder dat er sprake is van een rechtsgrond, eenmalig

€ 10.000 te betalen voor de kosten van juridische bijstand voor zover die betrekking hebben op de administratieve rectificatie. Dit aanbod is niet aanvaard.

Ik zie geen aanleiding voor een gewijzigde visie...”

9. De heer C gaf op 13 december 2005 aan de Nationale ombudsman te kennen dat hij nog bezig was ook van mr. D een opgaaf van openstaande kosten te verkrijgen. In verband met het uitblijven van duidelijkheid op dit punt nam de Nationale ombudsman op 11 april 2006 telefonisch contact op met de heer mr. D. De heer D gaf toen aan dat hij met mr. C had afgesproken dat deze via zijn opvolger een specificatie kon opvragen van de gemaakte uren en de daaraan verbonden kosten. Op het moment dat de Nationale ombudsman zijn bemiddeling beëindigde, had hij deze specificatie nog niet ontvangen.

Beoordeling

1. In artikel 8 van de vaststellingsovereenkomst is bepaald dat de kosten van juridische bijstand aan de heer Spijkers door de advocaten C en D vanaf het moment van hun inschakeling tot drie maanden na het moment van betaling van de financiële genoegdoening separaat en volledig door de Staat zullen worden gedragen.

2. De financiële genoegdoening, een bedrag van € 1.600.000, is op 10 december 2002 overgeboekt van de rekening van het Ministerie van Defensie naar het door de heer Spijkers opgegeven rekeningnummer.

3. Het Ministerie van Defensie heeft de door de mrs. C en D gedeclareerde kosten ter zake van juridische bijstand aan de heer Spijkers tot 10 maart 2003 in hun geheel vergoed. In zoverre heeft het ministerie volledige uitvoering gegeven aan de vaststellingsovereenkomst.

4. Het ministerie toonde zich bereid nog een extra bedrag van € 10.000 te vergoeden vanwege juridische bijstand aan de heer Spijkers in verband met de administratieve rectificatie.

5. De advocaten van de heer Spijkers lieten op 11 december 2003 aan de advocaat van het ministerie weten dat de heer Spijkers eiste dat alle kosten voor juridische bijstand tot het moment dat de vaststellingsovereenkomst volledig zou zijn uitgevoerd, voor rekening van het ministerie kwamen. Volgens de heer Spijkers was die opvatting in lijn met de achterliggende gedachte bij artikel 8 van de vaststellingsovereenkomst. De heer Spijkers noemde het aanbod van het ministerie om het extra te vergoeden bedrag te beperken tot € 10.000 daarom onaanvaardbaar.

6. Tijdens de bemiddeling door de Nationale ombudsman gaf de staatssecretaris van Defensie te kennen dat hij geen aanleiding zag zijn standpunt te wijzigen.

7. Op grond van het redelijkheidsvereiste dient een bestuursorgaan de in het geding zijnde belangen tegen elkaar af te wegen. De uitkomst van die afweging mag niet onredelijk zijn. Het rechtszekerheidsvereiste impliceert dat gerechtvaardigde verwachtingen die door partijen aan een overeenkomst met een bestuursorgaan kunnen worden ontleend, worden gehonoreerd.

8. De Nationale ombudsman stelt in de eerste plaats vast dat de staatssecretaris en de heer Spijkers met de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst een bindende regeling hebben getroffen. In die overeenkomst, die pas na langdurige inspanningen door KPMG tot stand is gekomen en waarover de heer Spijkers zich juridisch heeft laten adviseren voordat hij die ondertekende, is de periode waarover het ministerie rechtsbijstand door de mrs. C en D aan de heer Spijkers zou vergoeden, gekoppeld aan de datum van betaling van de financiële genoegdoening. De in de brief van 11 december 2003 vervatte opvatting dat met de betreffende bepaling van de overeenkomst is bedoeld de vergoeding van rechtsbijstand te laten voortduren totdat de vaststellingsovereenkomst volledig zou zijn uitgevoerd, wordt niet door de Nationale ombudsman gedeeld. In de overeenkomst is immers juist uitdrukkelijk bepaald dat die kosten tot drie maanden na de betaling van de financiële genoegdoening aan de heer Spijkers zouden worden gedragen door de Staat.

9. De Nationale ombudsman ziet ook geen bijzondere redenen op grond waarvan van het ministerie wat betreft vergoeding van de kosten van rechtsbijstand door de mrs. C en D meer verwacht had mogen worden dan het ministerie heeft gedaan.

10. Het standpunt van het ministerie dat het niet méér wenste te vergoeden, levert naar het oordeel van de Nationale ombudsman geen strijd op met het vereiste van redelijkheid of met het vereiste van rechtszekerheid.

De onderzochte gedraging is op dit onderdeel behoorlijk.

H. Wachtgeld

Bevindingen

1. Alhoewel de uitbetaling van wachtgeld aan de heer Spijkers geen onderdeel uitmaakt van de vaststellingsovereenkomst, is die kwestie wel betrokken in de bemiddeling door de Nationale ombudsman. Om die reden is ook in het schriftelijke onderzoek van de Nationale ombudsman aandacht besteed aan de wachtgeldkwestie.

2. Het UWV te Groningen stuurde op 8 juni 2004 bericht aan de heer Spijkers dat hij recht had op een wachtgelduitkering van 1 oktober 1993 tot 1 juli 2011 en dat hij tot op dat moment alleen maar in de periode juni 1996 tot en met augustus 1998 geld van het UWV had ontvangen.

3. De staatssecretaris van Defensie stuurde op 13 juli 2000, op verzoek van de heer Spijkers, een verklaring naar de heer Spijkers waarin hij aangaf dat de heer Spijkers sinds 1 september 1998 geen uitkering of andere periodieke inkomsten ontvangt van, of uit hoofde van zijn vroegere werkkring bij, het Ministerie van Defensie.

4. De vaste Commissie voor Defensie uit de Tweede Kamer stelde bij brief van 29 september 2005 vragen aan de staatssecretaris van Defensie over onder andere het wachtgeld van de heer Spijkers. De staatssecretaris deelde in dat verband bij brief van 13 oktober 2005 het volgende mee aan de Voorzitter van de Tweede Kamer:

“...Ten aanzien van de vragen inzake het wachtgeld kan ik u als volgt informeren. De heer Spijkers is indertijd ontslagen met een aanspraak op wachtgeld. Deze uitkering is na zijn ontslag in juli 1996 tot en met augustus 1998 gewoon uitgekeerd. De uitkering is destijds stopgezet omdat de heer Spijkers de zogenoemde “maandformulieren”, waarvan de invulling een voorwaarde is om tot uitkering over te gaan, niet meer retourneerde. Zodoende voldeed hij niet meer aan zijn maandelijkse informatieverplichting over andere inkomsten. Op het moment dat de heer Spijkers de maandformulieren inzendt, zal het UWV overgaan tot de uitkering van het wachtgeld...”

5. De secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie deelde in het kader van het schriftelijke onderzoek van de Nationale ombudsman in dit verband bij schrijven van 18 augustus het volgende mee:

“...In de zaak Spijkers zijn wat het wachtgeld betreft voor zover Defensie bekend geen concrete ontwikkelingen te melden. Overigens is de uitvoering van de bovenwettelijke uitkering van wachtgeldregelingen per 1 juli 2006 overgedragen aan KPMG...”

6. Uit een aantal stukken die de heer Spijkers heeft overgelegd, blijkt dat in 1993 de vraag heeft gespeeld of de heer Spijkers een uitkering diende te krijgen volgens de normen van de WAO, omdat hij op dat moment arbeidsongeschikt zou zijn, of een

uitkering op basis van artikel 99 van het ARAR. Door het USZO is enkele jaren nadien uitgemaakt dat de heer Spijkers niet arbeidsongeschikt was.

Beoordeling

1. Toen de Nationale ombudsman het ministerie en de heer Spijkers polste of de bereidheid bestond mee te werken aan bemiddeling, uitte de heer Spijkers het verzoek ook de kwestie van de uitbetaling van wachtgeld aan hem in die bemiddeling te betrekken. De Nationale ombudsman heeft daaraan gehoor gegeven, ook al viel dit punt buiten de vaststellingsovereenkomst.
2. De heer Spijkers heeft recht op een wachtgelduitkering vanaf 1 oktober 1993, de datum waarop zijn eervol ontslag bij het Ministerie van Defensie inging, tot 1 juli 2011. Aan de heer Spijkers is uitsluitend van juni 1996 tot en met augustus 1998 een wachtgelduitkering uitbetaald.
3. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat het uitblijven van uitbetaling van de wachtgelduitkering over een groot aantal maanden rechtstreeks gevolg is van het feit dat de heer Spijkers de verplichte maandformulieren niet heeft ingediend. Uitkeringsgerechtigden dienen door middel van die formulieren maandelijks eventuele andere inkomsten te vermelden.
4. De Nationale ombudsman vindt het niet onredelijk dat het Ministerie van Defensie, danwel de door het ministerie voor de uitvoering van de wachtgeldregelingen ingeschakelde organisaties USZO respectievelijk UWV en KPMG, van de heer Spijkers hebben verlangd dat hij aan zijn verplichting voldeed om maandelijks informatie te verstrekken over eventuele inkomsten. Dergelijke inkomsten kunnen immers van invloed zijn op de hoogte van het uit te betalen wachtgeld. Het gegeven dat er destijds discussie heeft bestaan over de vraag of de heer Spijkers bij zijn ontslag in 1993 al dan niet arbeidsongeschikt was, doet daar niet aan af.
5. De Nationale ombudsman is ten aanzien van de wachtgeldkwestie niet gebleken van strijd met het vereiste van redelijkheid of met een ander behoorlijke vereiste.

Op dit onderdeel is de onderzochte gedraging behoorlijk.

TER AFSLUITING

1. De Nationale ombudsman stelt vast dat het in 1984 ontstane conflict tussen het Ministerie van Defensie en de heer Spijkers 22 jaar later nog steeds niet is opgelost. Ondanks de eind november 2002 gesloten vaststellingsovereenkomst die juist als doel had “de zaak Spijkers” definitief te kunnen afsluiten, was die zaak eind 2006 nog steeds de wereld niet uit. Integendeel, die overeenkomst en de gang van zaken rond de ondertekening vormden het beginpunt van een voortgezette strijd, van voortdurende juridische en politieke incidenten en de bron voor verhalen in de media. Ook de bemiddeling door de Nationale ombudsman bleek geen uitkomst te kunnen bieden, en te verwachten is dat het verschijnen van dit rapport het conflict op zich niet zal veranderen. Wel is het mogelijk om op basis van de verzamelde feiten en de reflectie vanuit de behoorlijkheid van het overheidshandelen zoals in dit rapport plaatsvindt de toeschouwer de mogelijkheid te bieden om zelf tot een oordeel te komen. Ook bij eventuele toekomstige discussies in de Tweede Kamer kan de inhoud van dit rapport ondersteunend werken.

2. Het sluiten van de vaststellingsovereenkomst heeft het conflict tussen partijen niet beëindigd. De heer Spijkers tekende de overeenkomst niet van harte. Van de kant van het Ministerie van Defensie stuitte de ondertekening van de overeenkomst vanwege de wisseling van bewindspersonen op problemen. De nieuw aangetreden staatssecretaris had bezwaren tegen de vaststelling in de overeenkomst dat er sprake was geweest van misleiding van de kant van het Ministerie van Defensie. Pas na tussenkomst van de Tweede Kamer was de nieuwe staatssecretaris bereid te tekenen, nadat hij een klemmend beroep op de Kamer had gedaan om met hem vast te stellen “dat deze overeenkomst bindend is”. Naar de indruk van de Nationale ombudsman heeft deze gang van zaken bij de heer Spijkers geleid tot het gevoel dat hij in zijn rol als klokkenluider nogmaals geschoffeerd werd door het Ministerie van Defensie. Op die wijze is het conflict dat opgelost zou worden door het sluiten van een vaststellingsovereenkomst voortgezet in een conflict over de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst. De ‘misleiding’ door het Ministerie van Defensie ter zake van de oorzaak van de ongelukken met de Anti Personeelsmijn, vormt een rode draad in de discussie tussen de heer Spijkers en het Ministerie van Defensie. De voortgezette strijd van de heer Spijkers na de totstandkoming van de vaststellingsovereenkomst kan worden gezien als een strijd tegen de Staat die in de ogen van de heer Spijkers bijdraagt tot het aan de kaak stellen van voortdurende misstanden. Deze strijd markeert ook zijn rol als prominent klokkenluider.

3. De voorgaande paragrafen bevatten de beoordeling door de Nationale ombudsman van de wijze waarop het Ministerie van Defensie uitvoering heeft gegeven aan de vaststellingsovereenkomst. De Nationale ombudsman realiseert zich dat deze beoordeling in het licht van de jarenlange voorgeschiedenis en vanwege de onderlinge verwevenheid van de verschillende aspecten van beperkte betekenis is. Dit neemt niet weg dat hij hoopt met zijn beoordeling te hebben bereikt dat de feiten in beeld zijn gebracht en een antwoord is gekomen op de vraag naar de achtergrond van het steeds maar voortduren van deze zaak.

4. De Nationale ombudsman heeft geoordeeld dat het ministerie op enkele punten niet naar behoren heeft gehandeld. Het is te betreuren dat al snel na de op zich al moeizame ondertekening van de overeenkomst een dispuut is ontstaan over de stand van zaken rond de Koninklijke onderscheiding. De op dit punt tekortschietende informatieverstrekking door het ministerie kan eraan hebben bijgedragen dat de zo broze relatie tussen het ministerie en de heer Spijkers verder werd verstoord. De vraag of de zaak niet opnieuw zou zijn geëscaleerd indien het ministerie wél op alle punten naar behoren zou hebben gehandeld, kan echter niet door de Nationale ombudsman worden beantwoord.

5. Met het sluiten van de vaststellingsovereenkomst werd, zoals hiervoor aangegeven, beoogd een einde te maken aan het jarenlange conflict tussen het ministerie en de heer Spijkers. Bij de beoordeling van de uitvoering door het ministerie van verschillende punten van die overeenkomst is naar voren gekomen dat een aantal bepalingen van die overeenkomst op verschillende wijzen kon worden uitgelegd. Daarmee was voorzienbaar dat die bepalingen aanleiding zouden kunnen geven tot een – ongewenste – discussie tussen partijen. Wellicht had aan dit aspect bij de totstandkoming van de overeenkomst meer aandacht kunnen worden besteed. Daarbij tekent de Nationale ombudsman aan dat de tekst van de overeenkomst het resultaat was van complexe onderhandelingen, waardoor datgene wat op papier is gekomen op een aantal punten wellicht het best haalbare op dat moment was.

Ook de wijze waarop de belastinggarantie is geregeld, maakte het mogelijk dat na het opleggen van belastingaanslagen door de belastingdienst partijen met elkaar in de clinch raakten. In ieder geval betekende de wijze waarop dit punt was geregeld dat het ministerie en de heer Spijkers nog geruime tijd na ondertekening van de overeenkomst met elkaar te maken hadden. Dit had wellicht voorkomen kunnen worden door in de overeenkomst te regelen dat de heer Spijkers een bruto-bedrag kreeg uitbetaald. De verdere afwikkeling met de belastingdienst had dan buiten het ministerie om kunnen plaatsvinden. Bijzonder punt is in dit verband nog dat het hier gaat om een vaststellings-overeenkomst tussen de Staat, vertegenwoordigd door de staatssecretaris van Defensie, en een burger. De Nationale ombudsman vindt het bepaald ongelukkig dat die staatssecretaris, die onderdeel is van diezelfde Staat als de belastingdienst, over de belastbaarheid van de financiële genoegdoening aan die burger formeel heeft moeten procederen tegen die belastingdienst en daarvoor ook nog eens een formele machtiging van die burger nodig had. Alhoewel de Nationale ombudsman zich er van bewust is dat het noodzakelijk is binnen de Staat allerlei taken formeel te scheiden, vraagt hij zich af of het in dit bijzondere geval, waarin een burger een overeenkomst heeft gesloten met de Staat, niet beter was geweest indien een weg was gekozen die dit had kunnen voorkomen. Het is jammer dat de toezegging van de staatssecretaris van Financiën, tijdens de bemiddeling door de Nationale ombudsman, om van harte mee te werken aan een oplossing van het probleem rond de belastinggarantie niet in de praktijk vertaald kon worden naar het uitblijven van beschikkingen, termijnstellingen, machtigingen en bezwaarschriften. Tijdens de bemiddeling bleek de minnelijke afwikkeling van de belastinggarantie oncontroleerbaar doordat verschillende onderdelen van de overheid autonoom en volgens

eigen logica acteerden. Op de heer Spijkers is dit overgekomen als een illustratie van het kwaad waartegen hij al 22 jaar strijdt.

CONCLUSIE

De onderzochte gedraging van het Ministerie van Defensie is

niet behoorlijk ten aanzien van:

- de informatieverstrekking door het ministerie over de stand van zaken rond de Koninklijke onderscheiding;
- de informatieverstrekking door het ministerie over de stand van zaken rond de administratieve rectificatie.

Ten aanzien van die twee punten is het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking geschonden.

De onderzochte gedraging is ten aanzien van alle overige punten behoorlijk.

AANDACHTSPUNTEN

Uit het onderzoek zijn verschillende knelpunten bij de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst naar voren gekomen. Deze zijn te herleiden tot aspecten van de overeenkomst die wellicht ook op andere wijze geregeld hadden kunnen worden. Concreet leidt dit tot de volgende punten van aandacht:

1. Wees bij het formuleren van de tekst van een vaststellingsovereenkomst zo precies mogelijk, en vermijd bepalingen waarvan de bedoeling niet voor alle partijen duidelijk is of die op verschillende manieren kunnen worden uitgelegd.
2. Leg in een vaststellingsovereenkomst, voor zover mogelijk, per onderdeel vast wanneer dat zal zijn afgewikkeld.
3. Probeer bij een vaststellingsovereenkomst waarbij de Staat partij is alle punten zodanig te regelen dat de andere partij niet betrokken zal worden in geschillen tussen verschillende onderdelen van de Staat.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

BIJLAGEN

VASTSTELLINGSOVEREENKOMST

De ondergetekenden:

1. **de heer J.J. Spijkers** (...);

en
2. **de Staat der Nederlanden**, in deze vertegenwoordigd door de Staatssecretaris van Defensie, de heer C. van der Knaap (...),

In aanmerking nemende:

- I dat de heer A, beproevingsleider bij het Ministerie van Defensie, op 14 september 1984 om het leven is gekomen door de explosie van een mijn van het type AP-23 uit het lot 68-2 (hierna: "het ongeval");
- II dat de heer A een echtgenote en twee kinderen heeft nagelaten;
- III dat de heer Spijkers als maatschappelijk werker in dienst van het Ministerie- van Defensie belast was met de begeleiding van de nabestaanden;
- IV dat sinds de datum van het ongeval tussen mevrouw A en haar kinderen en de heer Spijkers enerzijds en de Staat anderzijds een aantal geschillen is ontstaan over de aansprakelijkheid, de bejegening en de omvang van de als gevolg van het ongeval geleden schade;
- V dat de Staat zich in een afzonderlijke brief tegenover mevrouw A heeft verontschuldigd voor het aandeel van het Ministerie van Defensie in het ontstaan en het voortduren van deze geschillen en de aansprakelijkheid voor het ongeval in 1997 ten volle heeft aanvaard;
- VI dat uit de onderzoeken van de Nationale ombudsman en/of KPMG zonneklaar is gebleken dat diverse vertegenwoordigers van de Staat der Nederlanden in de periode vanaf de datum van het ongeval in 1984 tot heden ernstig nalatig en onzorgvuldig hebben gehandeld jegens nabestaanden van de heer A, alsmede tegenover de heer Spijkers, door hen te misleiden en onheus te bejegenen;
- VII dat de ondergetekenden van oordeel zijn dat in de hoogte van de in deze vaststellingsovereenkomst overeengekomen financiële genoegdoening naast compensatie van de juridisch verhaalbare schade in enge zin, tevens uitdrukking is gegeven aan

de morele verantwoordelijkheid van de Staat der Nederlanden voor het ontstaan van het bewuste ongeval en de daaruit voortgekomen geschillen en bejegening;

- VIII dat de heer Spijkers ten gevolge van eerder genoemd handelen van de Staat materiële en immateriële schade heeft geleden, lijdt en in de toekomst zal lijden;
- IX dat de ondergetekenden hebben besloten de geschillen en de onzekerheden omtrent hetgeen rechtens tussen hen geldt te beëindigen door middel van het sluiten van deze vaststellingsovereenkomst;
- X dat met de nabestaanden van de heer A op 4 november 2002 een vaststellingsovereenkomst is gesloten ter beëindiging van het geschil dat tussen hen en de Staat bestond.

Verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1 Aansprakelijkheid en genoegdoening

Artikel 1.1

De Staat accepteert jegens de heer Spijkers het rapport van bevindingen op een hoog abstractieniveau d.d. 22 juli 2002 van de hand van KPMG, welk rapport als bijlage I aan deze vaststellingsovereenkomst is gehecht.

De Staatssecretaris van Defensie zal een excuusbrief schrijven overeenkomstig het concept dat als bijlage II aan deze vaststellingsovereenkomst is gehecht.

De Staatssecretaris van Defensie zal de heer Spijkers voordragen voor een Koninklijke onderscheiding.

Artikel 1.2

KPMG wordt bij de verdere afwikkeling van de geschillen tussen partijen niet betrokken, en partijen zien dan ook af van de door KPMG voorgenomen afronding van haar opdracht zoals beschreven in het advies van KPMG d.d. 10 juli 2002.

Artikel 1.3

De Staat aanvaardt aansprakelijkheid voor de wijze waarop de heer Spijkers is bejegend zoals kort omschreven onder VI van de considerans, gaaf en onvoorwaardelijk.

De Staat zal de navolgende financiële genoegdoening betalen:

- aan de heer J.J. Spijkers een bedrag van € 1.600.000.
zegge éénmiljoenzeshonderdduizend Euro,

Deze betaling betreft geleden en nog te lijden materiële en immateriële schade.

Artikel 2 Finale kwijting en afstand van andere rechten

Ondergetekenden verklaren dat, na betaling van de in deze overeenkomst vastgelegde financiële genoegdoening, zij in verband met de naar aanleiding van het ongeval ontstane geschillen niets meer van elkaar te vorderen hebben en dat zij elkaar door ondertekening van de overeenkomst over en weer finale kwijting verlenen.

Ondergetekenden doen tegenover elkaar, alsmede tegenover elkaars ondergeschikten en hulppersonen, afstand van ieder recht om zich over hun optreden in rechte te beklagen of van elkaar (nadere) financiële genoegdoening te vorderen.

Artikel 3 Goede en kwade kansen

Ondergetekenden verklaren dat zij zich ervan bewust zijn dat in de vaststelling van deze overeenkomst alle goede en kwade kansen zijn verdisconteerd.

Artikel 4 Rechten van derden

De Staat wenst met het sluiten van deze overeenkomst niet de eventuele rechten van derden, die bij het sluiten van de overeenkomst geen partij zijn, te erkennen.

De Staat vrijwaart de heer Spijkers voor vorderingen van derden die hun oorsprong vinden voor de datum van ondertekening van deze overeenkomst en die - in de ruimste zin des woords - verband houden met het ongeval van de heer A en de wijze waarop de Staat hem nadien heeft bejegend. Hieronder vallen in ieder geval - doch niet uitsluitend - de vorderingen van de advocaat mr. B (...) en de arts E (...). Deze zullen separaat door de Staat worden voldaan.

Mochten vorderingen zoals in deze bepaling bedoeld tegen de heer Spijkers worden ingesteld, dan zal de Staat deze ofwel betalen ofwel met de betreffende crediteur schikken ofwel de kosten van verweer, zowel in als buiten rechte, voor zijn rekening nemen en betalen. De heer Spijkers verklaart ten tijde van de ondertekening van deze overeenkomst niet bekend te zijn met reeds ingediende of met zekerheid te verwachten vorderingen van derden, anders dan in de vorige alinea genoemd.

Te allen tijde zal getracht worden de heer Spijkers buiten de procedure te houden.

Artikel 5 Publiciteit

Ondergetekenden komen overeen dat zij met het aangaan van deze overeenkomst de geschillen zullen beëindigen en zich om die reden over en weer zullen onthouden van publiciteit of activiteiten die de ander in diskrediet zou kunnen brengen.

Artikel 6 Belastinggarantie

- a. Ondergetekenden zijn van oordeel dat de door de Staat aan de heer Spijkers te betalen financiële genoegdoening en de vrijwaring voor de heer Spijkers, niet aan heffing van inkomstenbelasting en/of premies sociale verzekeringen is onderworpen. Indien niettemin door de Inspecteur der Directe Belastingen aan de heer Spijkers, ter zake van de op grond van deze vaststellingsovereenkomst ontvangen uitkeringen een aanslag voor de inkomstenbelasting en/of premieheffing sociale verzekering zal worden opgelegd, zal de Staat deze voor zijn rekening nemen en rechtstreeks aan de Ontvanger betalen.
- b. De heer Spijkers zal de eventuele opgelegde aanslagen, zoals onder a. van dit artikel omschreven, binnen 4 weken na ontvangst per aangetekende post aan de Staat toezenden, behoudens bijzondere omstandigheden, in welk geval hij de aanslagen redelijkerwijs zo spoedig mogelijk zal toezenden. De heer Spijkers zal de Staat bij het verweer tegen de aanslag alle medewerking verlenen die redelijkerwijs kan worden geleverd.

Artikel 7 Administratieve rectificatie

De Staat c.q. het Ministerie van Defensie zal zonedig en voor zover dat binnen zijn macht ligt er voor zorgdragen dat eventuele negatieve informatie en/of informatie waardoor de heer Spijkers in welke mate dan ook belemmerd wordt, uit zijn systemen zal worden verwijderd, tenzij vaststaat dat hij daarmee in strijd met de Archiefwet zou handelen.

Artikel 8 Kosten juridische bijstand

De kosten van juridische bijstand van de heer Spijkers, door de heer mr. D. en de heer mr. C, vanaf het moment van inschakeling tot drie maanden na het moment van betaling van de financiële genoegdoening, vallen buiten deze regeling en zullen separaat en volledig door de Staat worden gedragen.

Artikel 9 Betaling

De Staat verplicht zich het in artikel 1 genoemde bedrag, verminderd met reeds betaalde bevoorschotting € 45.000,00 aan de heer J.J. Spijkers, binnen vier weken na ondertekening van deze overeenkomst betaalbaar te stellen op de volgende bankrekening:

(...) ten name van (...) onder vermelding van "Spijkers".

Aldus overeengekomen en in tweevoud opgemaakt
te 's-Gravenhage, op 29 november 2002.

de Nationale ombudsman

Postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Telefoon

(070) 3 563 563

Telefax

(070) 3 607 572

E-mail

bureau@nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer

(070) 3 563 599 PS/gn

Datum

23 JUNI 2006

Ons nummer

2005.09000 023

Uw brief

16 juni 2006

Uw kenmerk

Bijlagen

Behandelend medewerker

P.P.F. Schets

Onderwerp

zaak Spijkers

SAP Advocaten
t.a.v. de heer mr.

Geachte heer

Naar aanleiding van uw brief van 16 juni 2006, waarin u verzoekt om een schriftelijke reactie op uw brief van 18 mei 2006, deel ik u het volgende mee.

In uw brief van 18 mei 2006 hebt u aangegeven dat de heer Spijkers graag eerst – ondubbelzinnig en op schrift – van het Ministerie van Defensie bevestigd wil hebben dat het ministerie erkent dat het ernstig tekort is geschoten in de afhandeling na het sluiten van de vaststellingsovereenkomst en dat het in verband daarmee bereid is gevolgschade te betalen, zowel materieel als immaterieel, alvorens de heer Spijkers nog specifieker zal ingaan op een mogelijke afronding van het opnieuw gerezen geschil. Die wens van de heer Spijkers is voor mij aanleiding geweest het Ministerie van Defensie de vraag van de heer Spijkers voor te leggen. De verdere aanpak van deze kwestie door de Nationale ombudsman is immers afhankelijk van de reactie van het ministerie.

Inmiddels heeft de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie mij op 8 juni 2006 meegedeeld dat het ministerie niet bereid is in te gaan op de door de heer Spijkers gestelde voorwaarden.

In verband met de ontstane situatie zal ik mijn bemiddeling, waarmee ik in oktober 2005 ben gestart, beëindigen. De heer Schets, medewerker bij het Bureau Nationale ombudsman, heeft de afgelopen dagen een aantal keren geprobeerd u telefonisch te bereiken om u hierover te informeren, steeds zonder succes.

Nu de bemiddeling is beëindigd, zal ik het onderzoek schriftelijk voortzetten. Ik stel mij voor de minister van Defensie en u binnenkort schriftelijk te laten weten hoe het vervolgtraject er in grote lijnen zal uitzien.

Hoogachtend,
DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

de Nationale ombudsman

Postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Telefoon

(070) 3 563 563

Telefax

(070) 3 607 572

E-mail

bureau@nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer

(070) 3 563 571 HS/tr

Datum

12 juli 2006

Ons nummer

2005.09000 025

Uw brief

-

Uw kenmerk

-

Bijlagen

2

Behandelend medewerker

mr. S.J.P. Snijder

Onderwerp

schriftelijk onderzoek

De heer J.J. Spijkers

Geachte heer Spijkers,

Bij brief van 20 oktober 2005 heb ik de minister van Defensie geïnformeerd over mijn besluit om, met gebruikmaking van de bevoegdheid tot onderzoek uit eigen beweging (artikel 9:26 van de Algemene wet bestuursrecht), een onderzoek te beginnen naar de uitvoering van de vaststellings-overeenkomst, zoals die op 29 november 2002 is ondertekend door de staatssecretaris van Defensie en door u. In die brief heb ik aangegeven dat mijn onderzoek er primair op was gericht de gerezen problemen op korte termijn op te lossen.

In de daarop volgende maanden heb ik gesprekken gevoerd met u, met uw advocaat mr. , met uw huisarts, de heer , en met vertegenwoordigers van het ministerie, onder wie ook de staatssecretaris van Defensie. Doel van die gesprekken was om na te gaan of het mogelijk was de nog bestaande geschilpunten in der minne te schikken.

Deze aanpak heeft tot nu toe niet geleid tot een oplossing van de bedoelde geschilpunten, en het ziet er ook niet naar uit dat bemiddeling door de Nationale ombudsman op korte termijn tot zo'n oplossing zal leiden. In verband daarmee heb ik besloten het onderzoek dat op 20 oktober 2005 is geopend nu schriftelijk voort te zetten. Op 8 juni 2006 heb ik een en ander telefonisch besproken met de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie.

Bij brief van 23 juni 2006 heb ik uw advocaat meegedeeld dat ik mijn bemiddeling inmiddels heb beëindigd en dat het onderzoek schriftelijk zal worden voortgezet.

In de afgelopen periode heb ik van zowel uw kant als van die van het Ministerie van Defensie al veel informatie ontvangen met betrekking tot de gang van zaken na de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst. Ik zal nu eerst nagaan op welke punten ik ten behoeve van mijn onderzoek nog aanvullende informatie nodig heb. Zodra ik daarover duidelijkheid heb, zal ik de minister van Defensie schriftelijk nog een aantal vragen stellen. Na ontvangst van de antwoorden daarop zal een verslag van bevindingen worden opgesteld. Dat verslag zal ik aan u en aan de minister voorleggen. Vervolgens zal ik op basis van mijn onderzoeksbevindingen een rapport opstellen. Ik stel mij daarbij het volgende tijdspad voor:

- opvragen aanvullende informatie: begin augustus 2006;
- verzending verslag van bevindingen: september/oktober 2006;
- verzending rapport: oktober/november 2006.

de Nationale ombudsman

Ons nummer
2006.09000 025

2

Het onderzoek zal worden verricht door de heer mr. S.J.P. Snijder. Voor eventuele vragen naar aanleiding van deze brief kunt u telefonisch contact met hem opnemen via nummer 070-3563571.

Ik heb vandaag ook de minister van Defensie geïnformeerd over de schriftelijke voorzetting van het onderzoek. Bijgaand ontvangt u een kopie van mijn brief aan de minister. Aan mr. heb ik een kopie gestuurd van mijn brief aan u en van mijn brief aan de minister. Voor de volledigheid ontvangt u hierbij ook een kopie van mijn brief aan mr.

Hoogachtend,
DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

de Nationale ombudsman

Postadres

Postbus 93122

2509 AC Den Haag

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 151

2594 AG Den Haag

Telefoon

(070) 3 563 563

Telefax

(070) 3 607 572

E-mail

bureau@nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer

(070) 3 563 571 HS/tr

Datum

12 juli 2006

Ons nummer

200609000 026

Uw brief

-

Uw kenmerk

-

Bijlagen

2

Behandelend medewerker

mr. S.J.P. Snijder

Onderwerp

schriftelijke voorzetting
onderzoek

De minister van Defensie

Postbus 20701

2500 ES DEN HAAG

Bij brief van 20 oktober 2005 heb ik u geïnformeerd over mijn besluit om, met gebruikmaking van de bevoegdheid tot onderzoek uit eigen beweging (artikel 9:26 van de Algemene wet bestuursrecht), een onderzoek te beginnen naar de uitvoering van de vaststellingsovereenkomst, zoals die op 29 november 2002 is ondertekend door de staatssecretaris van Defensie en door de heer J.J. Spijkers.

In die brief heb ik aangegeven dat mijn onderzoek er primair op was gericht de gerezen problemen op korte termijn op te lossen.

In de daarop volgende maanden heb ik gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van uw ministerie, onder wie ook de staatssecretaris van Defensie, en met de heer Spijkers, zijn advocaat mr. [naam] en zijn huisarts, de heer [naam]. Doel van die gesprekken was om na te gaan of het mogelijk was de nog bestaande geschilpunten in der minne te schikken.

Deze aanpak heeft tot nu toe niet geleid tot een oplossing van de bedoelde geschilpunten, en het ziet er ook niet naar uit dat bemiddeling door de Nationale ombudsman op korte termijn tot zo'n oplossing zal leiden. In verband daarmee heb ik besloten het onderzoek dat op 20 oktober 2005 is geopend nu schriftelijk voort te zetten. Op 8 juni 2006 heb ik een en ander telefonisch besproken met uw secretaris-generaal, [naam].

Bij brief van 23 juni 2006 heb ik de advocaat van de heer Spijkers meegedeeld dat ik mijn bemiddeling inmiddels heb beëindigd en dat het onderzoek schriftelijk zal worden voortgezet.

In de afgelopen maanden heb ik van zowel uw kant als van die van de heer Spijkers veel informatie ontvangen met betrekking tot de gang van zaken na de ondertekening van de vaststellingsovereenkomst. Ik zal nu eerst nagaan op welke punten ik ten behoeve van mijn onderzoek nog aanvullende informatie nodig heb. Zodra ik daarover duidelijkheid heb, zal ik u schriftelijk nog een aantal vragen stellen. Na ontvangst van uw antwoorden daarop zal een verslag van bevindingen worden opgesteld. Dat verslag zal ik aan u en aan de heer Spijkers voorleggen. Vervolgens zal ik op basis van mijn onderzoeksbevindingen een rapport opstellen. Ik stel mij daarbij het volgende tijdpad voor:

- opvragen aanvullende informatie: begin augustus 2006;
- verzending verslag van bevindingen: september/oktober 2006;
- verzending rapport: oktober/november 2006.

de Nationale ombudsman

Ons nummer

2006.09000 026

2

Het onderzoek zal worden verricht door de heer mr. S.J.P. Snijder. Voor eventuele vragen naar aanleiding van deze brief kunt u telefonisch contact met hem opnemen via nummer 070-3563571.

Ik heb zowel de heer Spijkers als zijn advocaat vandaag geïnformeerd over de schriftelijke voorzetting van het onderzoek. Bijgaand ontvangt u kopieën van mijn brieven aan hen.

DE NATIONALE OMBUDSMAN,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

de Nationale ombudsman

Postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Telefoon

(070) 3 563 563

Telefax

(070) 3 607 572

E-mail

bureau@nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer

(070) 3 563 571 HS/tr

Datum

12 juli 2006

Ons nummer

2005.09000 027

Uw brief

27 juni 2006

Uw kenmerk

Spijkers/Defensie
203000268/ldb

Bijlagen

2

Behandelend medewerker

mr. S.J.P. Snijder

Onderwerp

Schriftelijk onderzoek

SAP-advocaten
t.a.v. de heer mr.

Geachte heer

Te uwer informatie ontvangt u hierbij een kopie van mijn brieven van vandaag aan de heer Spijkers en aan de minister van Defensie. De inhoud daarvan spreekt voor zich.

Hoogachtend,

DE NATIONALE OMBUDSMAN,
dr. A.F.M. Brenninkmeijer

